RNI NO. MAHMAR/2020/84035

कायदेविषयक मार्गदर्शन मोफत
संपर्क ॲड. सुशीला मो नं 8766507294

BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

शनिवार, १४ मार्च २०२६ | वर्ष : ६ | अंक : ७५ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-
Saturday, 14 March 2026 | Year : ६ | Issue : 75 | Daily | Rate: Rs. 5/-

दि. 14 मार्च 2026

1833- कार्ल मार्क्स स्मृतीदिन
1928- महार वतन बील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी मुंबई विधानसभेत सादर केले. संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

लोकसभा 16 मार्चपर्यंत तहकूब

ट्रान्सजेंडर हक्क (सुधारणा) विधेयक सभागृहात सादर

नवी दिल्ली : अर्थसंकल्पीय अधिवेशनाच्या दुसऱ्या टप्प्याच्या पाचव्या दिवशी, विरोधक सरकारला दोन बाजूंनी घेरण्याचा विचार करत आहेत. लोकसभेचे कामकाज 16 मार्च 2026 रोजी सकाळी 11 वाजता पुन्हा सुरू होईल. आजच्या कामकाजानंतर खासदारांनी अधिवेशन तहकूब केले, ज्यामुळे सर्व मुद्दे आणि वादविवाद पुढील नियोजित दिवशी हलवता आले. सरकार आणि खासदार पुढील अधिवेशनात आर्थिक विधेयके, ठराव आणि इतर महत्त्वाच्या बाबींवर चर्चा करतीलएकीकडे, मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्याविरुद्ध महाभियोगाची सूचना सादर करण्याची तयारी विरोधक करत आहेत. दुसरीकडे, वाढत्या गॅसच्या किमतींवरून गदारोळ होण्याची शक्यता आहे.

मनपाचा 5,840 कोटींचा अर्थसंकल्प

नागपूर : नागपूर महानगरपालिकेच्या 2026-27 या आर्थिक वर्षासाठीचा 5 हजार 840 कोटी 65 लाखांचा अर्थसंकल्प आयुक्त डॉ. विपीन इटनकर यांनी शुक्रवारी स्थायी समितीसमोर सादर केला. गतवर्षीपेक्षा हा अर्थसंकल्प 402 कोटींनी अधिक असून पायाभूत सुविधा, रस्ते, पाणीपुरवठा, घनकचरा व्यवस्थापन, आरोग्य आणि पर्यावरण यावर विशेष भर देण्यात आला आहे.

महापालिकेच्या उत्पन्नासाठी वस्तू व सेवा कर (जीएसटी), मालमत्ता कर, बांधकाम शुल्क आणि पाणीपट्टी हे चार मुख्य स्त्रोत असून त्यासोबतच शासकीय अनुदानाच्या आधारे हा अर्थसंकल्प तयार करण्यात आला आहे. महापालिका निवडणुकीनंतर आयुक्तांनी प्रथमच अर्थसंकल्प सादर केला. गेल्या चार वर्षांपासून मनपात प्रशासक राज असल्याने हा अर्थसंकल्प विशेष महत्त्वाचा मानला जात आहे. या अर्थसंकल्पात नवीन मोठ्या प्रकल्पांची घोषणा न करता सुरू असलेले प्रकल्प पूर्ण करण्यावर भर देण्यात आला आहे. यात 24×7 पाणीपुरवठा योजना, अमृत योजना, नागनदी आणि पोहरा नदी प्रकल्प यांसारख्या कामांना गती देण्यावर प्रशासनाचा भर आहे.

गेल्या आर्थिक वर्षातील सुमारे 315.99 कोटी रुपयांची प्रारंभीची शिल्लक दाखविण्यात आली आहे. त्यासोबतच 5,541.31 कोटींचे अपेक्षित उत्पन्न धरून एकूण 5,857 कोटी 30 लाखांचे उत्पन्न गृहित धरले आहे. तर 5,840.65 कोटींचा खर्च प्रस्तावित करण्यात आला आहे. महसुली उत्पन्नात3,889.48 कोटी मनपाच्या स्वतःच्या स्त्रोतांमधून 1,651.83 कोटी शासकीय अनुदानातून अपेक्षित आहेत. 2,512.25 कोटी महसुली खर्च, 3,155.91 कोटी भांडवली खर्च प्रस्तावित आहे. नाग नदी प्रकल्पासाठी मनपाला आपला हिस्सा द्यायचा आहे. यासाठी 200 कोटी रुपयांचे म्युन्सिपल बॉण्ड उभारण्याचा निर्णय अर्थसंकल्पात नमूद करण्यात आला आहे. महापालिकेला 75 वर्षे पूर्ण होत असल्याच्या पार्श्वभूमीवर शहरातील 75 उद्याने आणि मैदाने विविध थिमवर विकसित करण्यात येणार आहेत. नागरिकांना आकर्षक व आधुनिक सुविधा उपलब्ध करून देण्याचा यामागे उद्देश आहे.

अर्थसंकल्पात आयुक्तांनी कुठलीही करवाढ प्रस्तावित केलेली नाही. मात्र प्रशासनाने मालमत्ता करात 10 टक्के वाढ करण्याचा प्रस्ताव स्थायी समितीकडे मंजुरीसाठी पाठविला आहे. त्यामुळे करवाढ करायची की नाही, याचा अंतिम निर्णय आता स्थायी समिती घेणार आहे.

केरळमध्ये आरएसएसचा मुस्लिम आणि ख्रिश्चन कुटुंबांना आकर्षित करण्याचा प्रयत्न

नवी दिल्ली : राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ (आरएसएस) केरळमधील मुस्लिम आणि ख्रिश्चन कुटुंबांपर्यंत देखील पोहोचत आहे. या दोन प्रमुख समुदायांमध्ये संघाबद्दलची समज आणि स्वीकृती वाढवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे. संघाचा दावा आहे की या शताब्दी वर्षातच त्यांनी राज्यातील 55,000 हून अधिक मुस्लिम कुटुंबे आणि 54,000 हून अधिक ख्रिश्चन कुटुंबांशी संपर्क स्थापित केला आहे. पुढील दोन ते तीन महिन्यांत राज्य विधानसभा निवडणुका होत असताना मुस्लिम आणि ख्रिश्चन कुटुंबांपर्यंत पोहोचण्याचे आरएसएसचे प्रयत्न सुरू आहेत. परिणामी, या प्रचार मोहिमेचे निवडणूक परिणाम काढले जात आहेत. तथापि, आरएसएस स्वयंसेवकांचा असा दावा आहे की हा त्यांच्या शताब्दी वर्षाच्या कार्यक्रमाचा एक भाग आहे, ज्यामध्ये ते देशभरातील सर्व स्तरातील लोकांशी संपर्क साधत आहेत.

13 मार्च रोजी समलखा येथे सुरू झालेल्या आरएसएसच्या तीन दिवसीय अखिल भारतीय प्रतिनिधी सभेत, आरएसएसचे सहसरचिटणीस सीआर मुकुंद यांनी दावा केला की आरएसएसने आपल्या शताब्दी वर्षात देशभरातील 3,90,000 गावांमधील 10 कोटी घरांपर्यंत पोहोचले आहे. हा कार्यक्रम सध्या सुरू आहे आणि यावर्षीच्या दसरा उत्सवापर्यंत सुरू राहील.

संघ परिवार त्यांच्या शताब्दी वर्षात हिंदू अधिवेशने देखील आयोजित करत आहे. सीआर मुकुंद यांच्या मते, आतापर्यंत 36,000 हून अधिक हिंदू अधिवेशने आयोजित केली गेली आहेत. हे कार्यक्रम अजूनही सुरू आहेत. संघ परिवार या कार्यक्रमांमध्ये सर्व स्तरातील लोकांना आमंत्रित करून लोकांशी जोडण्याचा प्रयत्न करत आहे. या कार्यक्रमांमुळे केरळमधील लोकांशी जोडण्यास देखील मदत झाली आहे. डावे पक्ष आणि काँग्रेस हे केरळमधील प्रमुख राजकीय खेळाडू आहेत. तथापि, नुकत्याच झालेल्या महानगरपालिका निवडणुकीत भाजपने 115 नगरसेवक जिंकले. या विजयाने उत्साहित होऊन भाजपने केरळमधील सर्व नगरसेवकांना दिल्लीला आमंत्रित केले आणि त्यांचे तेथे स्वागत केले. संघ परिवार आणि भाजप याला लोकांमध्ये एक मोठे सामाजिक-राजकीय बदल म्हणून पाहतात. त्यांना वाटते की आगामी विधानसभा निवडणुकीत केरळमधील भाजपच्या शक्यता सुधारू शकतात. सुरेश गोपींचा जुगारही यशस्वी होताना दिसत आहे. मल्याळम चित्रपट सुपरस्टार सुरेश गोपी यांच्याशी युती करण्याच्या भाजपच्या हालचाली यशस्वी होताना दिसत आहेत.

युद्धाचा निकाल स्पष्ट, इराण शरण येईल : डोनाल्ड ट्रम्प

नवी दिल्ली : अमेरिका इस्त्रायल आणि इराण यांच्यातील युद्ध कधी संपेल, याकडे जगाचे लक्ष लागले आहे. या युद्धाची व्यापकता वाढत चालली आहे. या युद्धाची धग अनेक देशांना जाणवत आहे. यातच अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी पुन्हा एक मोठा दावा केला आहे. जी 7 देशांच्या नेत्यांची एक महत्त्वाची बैठक झाली. व्हिडीओ कॉन्फरन्सिंगद्वारे झालेल्या या बैठकीत डोनाल्ड ट्रम्प यांनी मोठे विधान केले. डोनाल्ड ट्रम्प यांनी इराणविरुद्ध सुरू असलेल्या 'ऑपरेशन एपिक फ्युरी' या लष्करी मोहिमेचाही उल्लेख केला. जगासाठी धोका ठरणारा कॅन्सरसारखा घटक आपण संपवला आहे. सध्या इराणमध्ये स्पष्ट नेतृत्व दिसत नाही, त्यामुळे अधिकृतपणे शरणागती जाहीर करणारा नेता तिथे नाही. इराणची स्थिती आता कमकुवत झाली आहे. त्यामुळे इराण आता शरणागतीच्या उंबरठ्यावर पोहोचल्यासारखा दिसत आहे. नेता कोण आहे, हे कोणालाही माहिती नाही, त्यामुळे कोणीही आत्मसमर्पणाची घोषणा करू शकत नाही, असे मीडिया रिपोर्ट्समध्ये म्हटले आहे. अमेरिका इस्त्रायल आणि इराण यांच्यात सुरू असलेले युद्ध 14 व्या दिवशीही जारी आहे. या युद्धाच्या झळा अनेक देशांना बसत आहेत. कच्च्या तेल्याच्या पुरवठ्याची साखळी तुटल्याचा परिणाम अनेक देशांवर जाणवू लागला आहे. या पार्श्वभूमीवर ट्रम्प यांनी इराणच्या नेतृत्वावर तीव्र टीका केली आहे. तसेच अशा नेत्यांचा अंत करणे हा सन्मानाचा विषय असल्याचे म्हणाले. अमेरिकन गुप्तचर संस्थेच्या अहवालानुसार, इराणमधील सत्ताधारी नेतृत्व अजूनही स्थिर असून सरकार कोसळ्याची कोणतीही शक्यता नाही. इराणमधील कट्टर नेतृत्व सत्तेत कायम राहिल्यास युद्ध संपवण्याचा मार्ग कठीण असल्याचेही गुप्तचर यंत्रणेने म्हटले आहे.

महुआ मोईत्रा प्रकरणात उच्च न्यायालयाच्या आदेशाला दिली स्थगिती

नवी दिल्ली : संसदेत प्रश्न विचारण्यासाठी पैसे घेतल्याच्या कथित प्रकरणात तृणमूल काँग्रेसच्या खासदार महुआ मोईत्रा यांच्याविरुद्ध दोषारोपपत्र दाखल करण्यासाठी केंद्रिय अन्वेषण विभागाला (सीबीआय) मंजुरी देण्याबाबत विचार करण्यास लोकपाल यांना परवानगी देणाऱ्या, दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या डिसेंबर 2025 मधील आदेशाच्या एका भागाला सर्वोच्च न्यायालयाने शुक्रवारी स्थगिती दिली. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाविरुद्ध लोकपाल यांनी दाखल केलेल्या याचिकेवर, भारताचे सरन्यायाधीश सूर्यकांत आणि न्या. जॉयमाल्य बागची यांचा समावेश असलेल्या खंडपीठाने मोईत्रा, सीबीआय आणि भाजप खासदार व तक्रारदार निशिकांत दुबे यांना नोटिसा बजावल्या. 19 डिसेंबर 2025 रोजी, उच्च न्यायालयाने लोकपाल यांचा तो आदेश रद्द केला होता, ज्यामध्ये प्रश्नांसाठी रोख रक्कम या कथित घोटाळ्याप्रकरणी मोईत्रा यांच्याविरुद्ध दोषारोपपत्र दाखल करण्यासाठी सीबीआयला मंजुरी देण्यात आली होती. उच्च न्यायालयाने आपल्या त्या निकालाच्या 89 व्या परिच्छेदात नमूद केले आहे की, आदरणीय लोकपाल यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी लोकपाल कायद्याच्या कलम 20 अन्वये मंजुरी देण्याबाबत विचार करावा; हा विचार आजपासून एका महिन्याच्या आत आणि या निकालात वर स्पष्ट केल्याप्रमाणे, संबंधित कलमांच्या तरतुदींचे काटेकोरपणे पालन करून केला जावा. प्रश्नांसाठी रोख रक्कम हे प्रकरण अशा आरोपाशी संबंधित आहे, ज्यानुसार मोईत्रा यांनी एका व्यावसायिकाकडून रोख रक्कम आणि भेटवस्तूंच्या बदल्यात लोकसभेत प्रश्न विचारले होते.

शाळांमध्ये आरटीईअंतर्गत प्रवेशासाठी अंतराची अट रद्द

नागपूर : खासगी विनाअनुदानित शाळांमध्ये आरटीईअंतर्गत प्रवेश घेण्यासाठी ठेवण्यात येणारी अंतराची अट मुंबई उच्च न्यायालयाच्यानागपूर खंडपीठाने गुरुवारी रद्द केली आणि प्रवेशाच्या निकषामध्ये येत्या दोन दिवसांत आवश्यक सुधारणा करण्याचा आदेश राज्य सरकारला दिला.

शिक्षण हक्क कायद्यानुसार सरकारने प्रत्येक एक किलोमीटर परिसरात इयत्ता पहिली ते पाचवीपर्यंत आणि प्रत्येक तीन किलोमीटर परिसरात इयत्ता सहावी ते आठवीपर्यंतच्या शाळा उभारणे बंधनकारक होते. याकरिता, सरकारकडे 2010 पासून तीन वर्षांची मुदत होती. परंतु, राज्यामध्ये आजही अनेक ठिकाणी कायद्यानुसार सरकारी शाळा नाहीत. तसेच अनेक ठिकाणी वंचित घटकातील विद्यार्थ्यांच्या घरापासून 1 किंवा 3 किलोमीटरच्या परिसरात विनाअनुदानित शाळाही उपलब्ध नाहीत. या परिस्थितीत शिक्षण हक्क कायद्याचा उद्देश साध्य करायचा असल्यास विनाअनुदानित शाळांच्या बाबतीत अंतराची अट लागू केली जाऊ शकत नाही, असे न्यायालयाने हा आदेश देताना स्पष्ट केले. या प्रकरणावर न्यायमूर्तिद्वय अनिल पानसरे आणि निवेदिता मेहता यांच्यापुढे सुनावणी झाली.

जनगणनेत ओबीसींचा वेगळा रकाना टाकावा, राज्याने केंद्राला विनंती करावी : विजय वडेट्टीवार

मुंबई : केंद्र सरकारने जनगणनेची घोषणा केली आहे, पण त्यात ओबीसीसाठी रकाना नाही. ओबीसी जनगणना होणार अशी घोषणा असताना ओबीसी साठी वेगळा रकाना नाही. ओबीसी लोकसंख्या किती आहे हे स्पष्ट झाले नाही तर त्यांना त्यांचे अधिकार मिळणार कसे? त्यामुळे राज्य सरकारने केंद्र सरकारकडे याबाबत पाठपुरावा करावा, पत्रव्यवहार करून जनगणनेत ओबीसींचा वेगळा रकाना करण्याची मागणी करावी, अशी भूमिका काँग्रेस विधिमंडळ नेते विजय वडेट्टीवार यांनी केली.

अर्थसंकल्पातील विभागावर चर्चेत सहभागी होताना विजय वडेट्टीवार यांनी ओबीसी समाजाचे प्रश्न मांडले. ओबीसींची संख्या 50 टक्के असताना महाज्योतीला 300 कोटी आणि इतर संस्थांनाही 300 कोटी, हे धोरण अन्यायकारक आहे. पीएचडी विद्यार्थ्यांना पाठ्यवेतन देण्यात आलेले नाही. ओबीसी विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन प्रशिक्षणाकडे देण्यात येत आहे, पण विद्यार्थ्यांची मागणी ऑफलाईन प्रशिक्षणाची आहे. विद्यार्थ्यांच्या प्रशिक्षणासाठी प्रति विद्यार्थी 50 हजार ते 1 लाख रुपये खर्च केले जात आहेत, तरीही 85 टक्के विद्यार्थ्यांनी ऑनलाइन प्रशिक्षणाकडे पाठ फिरवली आहे. हा पैसा केवळ संस्था चालवण्यासाठी खर्च होत आहे का? स्वाधार योजनेचे पैसे मिळत नसल्याने वसतिगृहात न राहणाऱ्या मुलांचे प्रचंड हाल होत आहेत, असे विजय वडेट्टीवार म्हणाले.

राज्यातील स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान अंतर्गत 12 हजार कोटी रुपयांचा प्रचंड मोठा घोटाळा सुरू असून, अधिकारी मंत्र्यांना अंधारात ठेवून सरकारी तिजोरी स्वच्छ करत असल्याचा गंभीर आरोप काँग्रेस विधिमंडळ नेते वडेट्टीवार यांनी केला. कचऱ्याचे ढिगारे प्रत्यक्षात आहेत त्यापेक्षा जास्त दाखवून बनावट डीपीआर तयार केले जात आहेत. केवळ 30 टक्के काम करून 100 टक्के बिले लाटली जात असून, अक्कलकोट, लातूर, पाचगणी यांसारख्या शहरांत अधिकाऱ्यांनी चक्क आपल्या नातेवाईकांच्या नावे कंत्राटे घेतल्याचे समोर आले आहे. या संपूर्ण प्रकरणाची स्वतंत्र चौकशी करण्याची मागणी वडेट्टीवार यांनी विधानसभेत केली.

नागपुरात गॅससाठी 'महायुद्ध'

नागपूर : युद्धाच्या पार्श्वभूमीवर नागपूरच्या गॅस बाजारपेठेत सध्या विचित्र परिस्थिती निर्माण झाली आहे. एकीकडे घरगुती सिलिंडरचा पुरवठा सुरळीत असल्याचा दावा केला जात असताना, दुसरीकडे गॅस एजन्सी आणि गोदामांबाहेर ग्राहकांच्या लांबच लांब रांगा लागत आहेत. केंद्र सरकारच्या नवीन आदेशानुसार आता दोन सिलिंडरच्या बुकिंगमध्ये 25 दिवसांचे अंतर अनिवार्य केल्याने सामान्यांची मोठी धावपळ उडाली आहे. दुसरीकडे घरगुती गॅसचा टपऱ्या व हॉटेल्समध्ये राजरोस वापर होत असल्यामुळे शहरात कृत्रिम गॅसटंचाई निर्माण झाली आहे. नागपुरात युद्धापूर्वी दररोज 3 हजार व्यावसायिक, 2 हजार औद्योगिक आणि 35 हजारांहून अधिक घरगुती गॅस सिलिंडरची विक्री व्हायची. सध्या पुरवठा साखळीत कोणताही तांत्रिक बिघाड नसल्याचे तेल कंपन्यांचे म्हणणे आहे. मात्र, हॉटेल आणि टपऱ्यांवर होणारी गळती आणि ग्राहकांमध्ये पसरलेली भीती यामुळे गोदामांबाहेर गर्दी वाढत आहे. केंद्र सरकारने घरगुती गॅस सिलिंडरचा काळाबाजार रोखण्यासाठी बुकिंग सॉफ्टवेअरमध्ये महत्त्वपूर्ण बदल केले आहेत. आता ग्राहकाला दुसरे सिलिंडर हवे असल्यास पहिल्या बुकिंगनंतर 25 दिवस पूर्ण झाल्याशिवाय नवीन बुकिंग करता येत नाही.

व्यावसायिक वापर अन् घरगुती गॅसचा 'झोल'

बाजारात व्यावसायिक सिलिंडरच्या दरात मोठी वाढ झाल्याने अनेक रेस्टॉरंट, हॉटेल्स आणि रस्त्यावरील खाद्यपदार्थांच्या टपऱ्यांवर घरगुती गॅस सिलिंडरचा सर्रास वापर सुरू असल्याचे चित्र आहे. प्रशासनाने व्यावसायिक वापरासाठी घरगुती गॅस वापरण्यावर बंदी घातली असली, तरी अनेक ठिकाणी ही कारवाई कागदावरच मर्यादित असल्याचे दिसते. व्यावसायिक गॅस महाग असल्याने हॉटेल चालक छुप्या मार्गाने घरगुती सिलिंडर मिळवत आहेत, परिणामी सर्वसामान्य घरगुती ग्राहकांसाठी कृत्रिम टंचाई निर्माण केली जात असल्याचा आरोप नागरिक व विविध संघटना करत आहेत.

आव्हानांना संधींमध्ये बदला : राज्यपाल एन. इंद्रसेना रेड्डी

त्रिपुरा : त्रिपुराचे राज्यपाल एन इंद्रसेना रेड्डी यांनी शुक्रवारी कृषी, उद्योग आणि माहिती तंत्रज्ञान यासारख्या प्रमुख क्षेत्रांमध्ये समावेशक विकासाला चालना देण्यासाठी आव्हानांचे संधींमध्ये रूपांतर करण्याची गरज व्यक्त केली. विधानसभेच्या अर्थसंकल्पीय अधिवेशनाच्या पहिल्या दिवशी भाषण करतांना राज्यपाल म्हणाले की, पुनर्जीवित त्रिपुराचे स्वप्न शहरांचा विकास करणे, त्रिपुरेश्वरी मंदिरात आध्यात्मिक पर्यटनाला चालना देणे आणि जागतिक गुंतवणूक आकर्षित करणे हे आहे. 'सरकारने 'डेस्टिनेशन त्रिपुरा 2025' नावाचा एक व्यवसाय शिखर परिषद आयोजित केली. त्यात 120 हून अधिक गुंतवणूकदारांनी भाग घेतला आणि शिक्षण, पर्यटन, आरोग्यसेवा आणि आयटी क्षेत्रात सुमारे 3,800 कोटी रुपयांचे 87 सामंजस्य करार केले,' असे ते म्हणाले.

बहुजन नायक कांशीराम सोशल ट्रान्सफॉर्मेशन फाऊंडेशन, नागपूर
द्वारा आयोजित
KSTF

बहुजन नायक कांशीराम साहेब जयंती निमित्त
एक दिवसीय कार्यशाळा
गुरूवार दिनांक -19 मार्च,2026,सकाळी 11 ते दुपारी.5
विषय
सामाजिक परिवर्तन आणि शिक्षण
स्थळ
विनोबा सर्वोदय आश्रम, बोले पेट्रोल पंप, अमरावती रोड,नागपूर
विषय :- सामाजिक क्रांती आणि शिक्षण याचा संबंध
डॉ.सुखदेव थोरात सर
विषय :-प्रतिगामी लोकांचा शिक्षण विषयक दृष्टिकोन
मा.नागेशदादा चौधरी
विषय :- नवीन शिक्षा नीतीची समीक्षा
रमेश बिजेकर
अध्यक्ष ॲड.रत्नाकर मेश्राम | सचिव विश्वनाथ लोखंडे | कोषाध्यक्ष ईश्वर कुरडकर
उपाध्यक्षः- शिशुपाल रामटेके सदस्यगण :- अशोक भजने,सुरेन्द्र बुराडे, अमन कांबळे, प्रा.सुषमा भड, डॉ.मनिष वानखेडे, डॉ. मधुकर कठाने, संजय सायरे , नंदकिशोर दुपारे
प्रवर्तक :- अशोक सरस्वती 8530980741, प्रा. घनश्याम धाबर्डे

कायदा-सुव्यवस्थेवर डॉ. नितीन राऊत यांचा सरकारवर हल्ला

उपराजधानीत दर चार दिवसांनी खून; गुन्हेगारीचा सुळसुळाट

नागपूर/मुंबई : राज्याची उपराजधानी नागपुरातील कायदा-सुव्यवस्थेची स्थिती गंभीर बनली असून शहरात गुन्हेगारीचा सुळसुळाट वाढत असल्याचा आरोप काँग्रेसचे जेष्ठ नेते व माजी मंत्री डॉ. नितीन राऊत यांनी विधानसभेत केला. गृहविभागाच्या अर्थसंकल्पीय मागण्यांवरील चर्चेत सहभागी होताना त्यांनी नागपुरातील वाढते खून, अमली पदार्थांचा व्यापार आणि पोलिसांच्या पायाभूत सुविधांची दुरवस्था यावरून सरकारवर जोरदार टीका केली.

नागपुरात दर चार दिवसांनी एका खुनाची घटना घडत असल्याचे राष्ट्रीय गुन्हे नोंद ब्युरोच्या (NCRB) आकडेवारीचा दाखला देत राऊत यांनी सांगितले. एका वर्षात 90 हून अधिक खुनांचे गुन्हे नोंदवले जाणे ही अत्यंत गंभीर बाब असून पोलिसांच्या धाकावर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले असल्याचे त्यांनी नमूद केले. गृहविभागाच्या अर्थसंकल्पात मोठी वाढ दाखवली जात असली तरी प्रत्यक्षात नागरिकांना सुरक्षिततेची भावना मिळत नसल्याचा आरोपही त्यांनी केला. पोलीस यंत्रणा कागदोपत्री प्रक्रिया आणि औपचारिकतेमध्ये अडकली असून गुन्हेगारांवर वचक बसवण्यात ती अपयशी ठरत आहे, असे डॉ. राऊत म्हणाले.

प्रशासकीय अनास्था आणि पायाभूत सोयी

पोलिसांच्या पायाभूत सुविधांबाबतही डॉ. नितीन राऊत यांनी प्रश्न उपस्थित केले. उत्तर नागपुरातील पोलीस ठाणे आजही शंभर वर्षांहून अधिक जुन्या इमारतींमध्ये कार्यरत असल्याचे त्यांनी सांगितले. जरीपटका आणि कपिलनगरसारख्या महत्त्वाच्या पोलीस

ठाण्यांना स्वतंत्र व पुरेशी जागा उपलब्ध नसल्याची बाबही त्यांनी निदर्शनास आणून दिली. शहराची व्याप्ती आणि लोकसंख्या वाढत असताना पोलीस यंत्रणेचे सक्षमीकरण मात्र पुरेसे झालेले नाही, असा आरोप यावेळी डॉ. राऊत यांनी केला. याशिवाय विदर्भातील शेतकरी आत्महत्या आणि दुग्ध व्यवसायातील समस्यांकडेही त्यांनी सरकारचे लक्ष वेधले. राष्ट्रीय दुग्ध विकास मंडळाच्या (NDDB) योजनांमध्ये केवळ नाममात्र निधी न ठेवता दूध संकलन वाढवण्यासाठी ठोस उपाययोजना करण्याची गरज असल्याचे त्यांनी सांगितले. तसेच विदर्भातील सुमारे सात हजार मालगुजारी तलावांच्या संवर्धनासाठी स्वतंत्र प्राधिकरण स्थापन करण्याची मागणीही डॉ. राऊत यांनी सभागृहात केली.

मुलींच्या बेपत्ता प्रकरण

आपण सावित्रीबाई फुले आणि राजमाता जिजाऊंचा वारसा सांगतो; पण दुसरीकडे हजारो मुली बेपत्ता होत आहेत. 'ऑपरेशन मुस्कान'सारख्या मोहिमा राबवूनही हा आकडा कमी का होत नाही?, असा सवाल उपस्थित करत डॉ. राऊत यांनी सरकारकडून ठोस उपाययोजनांची मागणी केली.

तरुणाई ड्रग्जच्या विळख्यात

आमदार डॉ.नितीन राऊत यांनी नागपुराच्या उत्तर भागात वाढत असलेल्या अमली पदार्थांच्या व्यापाराकडेही सरकारचे लक्ष वेधले. पाचपावलीसारख्या दाट लोकवस्तीच्या परिसरात ड्रग्ज तयार करण्याचा कारखाना उघडकीस येणे ही अत्यंत धक्कादायक बाब असल्याचे त्यांनी सांगितले. त्यांच्या मतदारसंघात तब्बल 78 कोटी रूपयांचे ड्रग्ज जप्त करण्यात आल्याचेही त्यांनी सभागृहात नमूद केले. जरीपटका परिसरात अल्पवयीन मुलेही अमली पदार्थांच्या व्यवहारात ओढली जात असल्याची गंभीर बाब डॉ. राऊत यांनी मांडली.

बहुजन सौरभ

संपादकीय

लाडकी बहीण की महागाई?

आठ मार्च हा दिवस जगभरात आंतरराष्ट्रीय महिला दिन म्हणून साजरा केला जातो. या दिवशी महिलांच्या सन्मानाचा, त्यांच्या हक्कांचा आणि समानतेच्या लढ्याचा गौरव केला जातो. पण याच काळात घराघरातील स्वयंपाकघराशी निगडित असलेल्या गॅस सिलेंडरच्या किंमतीत वाढ झाली, ही बाब अनेक महिलांच्या मनात प्रश्न निर्माण करणारी आहे. एकीकडे महिलांना ‘लाडकी बहीण’ म्हणून संबोधायचे, त्यांच्या सन्मानाच्या घोषणा करायच्या आणि दुसरीकडे त्यांच्या रोजच्या जगण्याशी संबंधित वस्तू महाग करायच्या, हा विरोधाभास सामान्य महिलांना अस्वस्थ करणारा आहे. आज देशातील बहुसंख्य कुटुंबांमध्ये स्वयंपाकघराचा कारभार महिलांच्या खांद्यावर असतो. घरातील अर्थव्यवस्थेचा ताळमेळ साधण्याचे मोठे कामही त्या करत असतात. गॅस सिलेंडर ही त्यांच्या दैनंदिन जीवनातील अत्यावश्यक गोष्ट आहे. त्यामुळे सिलेंडरच्या किंमतीतील वाढ ही केवळ आर्थिक मुद्दा नाही; ती महिलांच्या सन्मानाशी, त्यांच्या जगण्याच्या दर्जाशी जोडलेली बाब आहे. यापेक्षाही गंभीर प्रश्न म्हणजे सध्या निर्माण झालेला गॅस सिलेंडरचा तुटवडा. अनेक ठिकाणी ग्राहकांना वेळेवर सिलेंडर मिळत नाही, बुकिंग करूनही दिवसेंदिवस प्रतिक्षा करावी लागते. त्यामुळे लोकांच्या मनात प्रश्न निर्माण होतो की हा तुटवडा खरोखरच नैसर्गिक आहे का? की तो कृत्रिमरित्या निर्माण केला जात आहे? जर पुरवठा व्यवस्थेत काही तांत्रिक किंवा लॉजिस्टिक अडचणी असतील तर सरकारने स्पष्टपणे जनतेसमोर माहिती द्यायला हवी. पारदर्शकता ही लोकशाहीतील महत्त्वाची अट आहे. परंतु जेव्हा माहितीचा अभाव असतो आणि किंमती वाढतात, तेव्हा संशयाला वाव मिळतो. त्यामुळे सरकारचा हेतू शुद्ध आहे की नाही, हा प्रश्न जनतेच्या मनात निर्माण होणे स्वाभाविक आहे. आज केंद्र आणि राज्य या दोन्ही स्तरांवर सरकार महिलांसाठी विविध योजना जाहीर करत आहे. ‘लाडकी बहीण’, ‘महिला सक्षमीकरण’, ‘उज्ज्वला योजना’ अशा अनेक घोषणांचा वर्षाव होत असतो. या योजनांचा उद्देश चांगला असला तरी त्याचवेळी महागाई वाढत असेल, तर या घोषणांचा परिणाम कितपत टिकाऊ राहतो, हा प्रश्न उपस्थित होतो. कारण शेवटी महिलांच्या हातात मिळणारी मदत जर महागाईनेच संपवली, तर त्या योजनांचा अर्थ उरत नाही. महिलांच्या जीवनात स्वयंपाकघर ही केवळ एक जागा नसते; ती संपूर्ण कुटुंबाच्या आरोग्याशी आणि पोषणाशी संबंधित असते. गॅस सिलेंडर महाग झाल्यास किंवा उपलब्ध नसल्यास सर्वप्रथम परिणाम महिलांवर होतो. त्यांना पुन्हा पर्यायी मार्ग शोधावे लागतात, कधी लाकूडफाटा वापरावा लागतो, कधी स्वयंपाकाचे नियोजन बदलावे लागते. त्यामुळे या समस्येचे गांभीर्य केवळ आर्थिक नसून सामाजिक आहे. आज विरोधी पक्ष सरकारला या मुद्द्यावर सातत्याने प्रश्न विचारत आहेत. लोकशाहीत विरोधी पक्षाचे कामच सरकारला जाब विचारणे आहे. परंतु केवळ विरोधी पक्ष प्रश्न विचारत आहेत म्हणूनच समस्या सुटत नाही. लोकशाहीची खरी ताकद जनतेच्या जागरूकतेत आणि सहभागात असते. दुर्दैवाने आजच्या काळात लोकांचा मोठा भाग केवळ सोशल मीडियावर प्रतिक्रिया देण्यात समाधान मानतो. व्हॉट्सॲप, फेसबुक किंवा इतर माध्यमांवर सरकारविरोधी किंवा समर्थनार्थ संदेश पाठवणे ही सहज गोष्ट झाली आहे. पण इतिहास साक्षी आहे की केवळ डिजिटल प्रतिक्रिया देऊन मोठे सामाजिक बदल घडत नाहीत. महिलांच्या अधिकारांसाठी जे मोठे आंदोलन जगभर झाले, मग ते मतदानाच्या हक्कासाठी असो किंवा समान वेतनासाठी, ती सर्व आंदोलने रस्त्यावर उतरूनच झाली. संघर्षाशिवाय अधिकार मिळत नाहीत, हेच इतिहासाचे धडे आहेत. आज जर गॅस सिलेंडरच्या किंमती वाढत असतील, पुरवठा कमी होत असेल आणि घरगुती अर्थकारण कोलमडत असेल, तर महिलांनी यावर शांत राहणे योग्य नाही. महिलांनी संघटित होऊन सरकारला प्रश्न विचारण्याची गरज आहे. हा प्रश्न केवळ राजकारणाचा नाही, तर घराघरातील स्वयंपाकघराचा आहे. महिलांनी स्थानिक पातळीवर चर्चा सुरू करावी, संघटना तयार कराव्यात, निवेदन द्यावे, शांततापूर्ण आंदोलन करावे. लोकशाहीत आंदोलन हा गुन्हा नसून अधिकार आहे. जेव्हा जनता प्रश्न विचारते, तेव्हाच सरकार उत्तरदायी बनते. तथापि आंदोलन करताना जबाबदारी आणि शिस्तही तितकीच महत्त्वाची आहे. आंदोलन हे रचनात्मक आणि शांततापूर्ण असावे. उद्देश सरकारला अस्थिर करणे नसून जनतेच्या प्रश्नांची उत्तरे मिळवणे हा असावा. आज देशातील महिला शिक्षित आहेत, जागरूक आहेत आणि संघटित होण्याची क्षमता त्यांच्यात आहे. जर त्या ठामपणे उभ्या राहिल्या तर कोणतेही सरकार त्यांच्या आवाजाकडे दुर्लक्ष करू शकत नाही. महिलांच्या संघर्षाची परंपरा भारतात नवी नाही. स्वातंत्र्य चळवळ असो, सामाजिक सुधारणा असोत किंवा शिक्षणाचा लढा, महिलांनी नेहमीच अग्रभागी भूमिका बजावली आहे. आजच्या काळातही त्याच धैर्याची आणि संघटनशक्तीची गरज आहे. सरकारला देखील हे समजून घ्यावे लागेल की महिलांचा सन्मान केवळ घोषणांनी होत नाही. खऱ्या अर्थाने सन्मान तेव्हाच होतो जेव्हा त्यांच्या दैनंदिन जीवनाशी संबंधित समस्या सोडवल्या जातात. गॅस सिलेंडरच्या किंमती, पुरवठा व्यवस्था आणि महागाई याबाबत स्पष्ट धोरण जाहीर करणे ही सरकारची जबाबदारी आहे. महिला दिनाच्या घोषणांपेक्षा महिलांच्या जीवनातील वास्तव महत्त्वाचे आहे. जर महिलांना खरेच सन्मान द्यायचा असेल तर त्यांच्या स्वयंपाकघरातील चिंता कमी करणे गरजेचे आहे. आजचा प्रश्न स्पष्ट आहे, सरकार महिलांच्या बाजूने आहे की महागाईच्या? हा प्रश्न महिलांनीच ठामपणे विचारला पाहिजे. आता वेळ आली आहे की सोशल मीडियावरील नाराजी प्रत्यक्ष कृतीत बदलली पाहिजे. महिलांनी संघटित होऊन सरकारला जाब विचारला, तरच लोकशाही अधिक मजबूत होईल आणि सामान्य नागरिकांच्या प्रश्नांना योग्य उत्तर मिळेल. महिलांच्या स्वाभिमानाचा आणि अधिकारांचा हा लढा आहे. आणि इतिहास सांगतो, जेव्हा महिला उभ्या राहतात, तेव्हा परिवर्तन अटळ असते. ■ ■

शिष्यवृत्ती वेळेवर द्या वंचित विद्यार्थ्यांची आर्त हाक!

दि. 11 मार्च 2026 च्या दैनिक लोकसत्ता मधील बातमीनुसार डिसेंबर 2025 पर्यंत शिष्यवृत्ती योजनांअंतर्गत एकूण 1 लाख 42 हजार 383 अर्ज प्रलंबित असल्याची माहिती समोर आली आहे. गरजू विद्यार्थ्यांसाठी ही अत्यंत गंभीर बाब आहे. त्यामुळे या विषयाकडे शासनाने गांभीर्याने लक्ष देणे आवश्यक आहे. शिक्षण हे सामाजिक परिवर्तनाचे सर्वात प्रभावी साधन आहे. समाजातील वंचित, मागास आणि आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांतील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची संधी मिळावी यासाठी विविध शिष्यवृत्ती योजना राबविल्या जातात. या योजनांचा मुख्य उद्देश विद्यार्थ्यांना आर्थिक आधार देऊन त्यांचे शिक्षण अखंडितपणे सुरू राहावे हा आहे. परंतु प्रत्यक्षात अनेक वेळा शिष्यवृत्तीचे पैसे विद्यार्थ्यांपर्यंत वेळेवर पोहोचत नाहीत, ही अत्यंत गंभीर बाब आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी 1942 ते 1946 या काळात व्हाइसरॉयच्या कार्यकारी मंडळात कामगार मंत्री म्हणून कार्य करताना अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणासाठी परदेशात जाऊन शिक्षण घेता यावे यासाठी परदेश शिष्यवृत्ती योजना मंजूर केली होती. या योजनेमुळे अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातीतील अनेक विद्यार्थ्यांसाठी उच्च शिक्षणाची दारे खुली झाली. डॉ. आंबेडकरांच्या या दूरदृष्टीमुळे शिक्षणाच्या माध्यमातून सामाजिक उन्नतीची वाट निर्माण झाली. त्यानंतर भारत सरकार आणि राज्य शासनांनी विविध शिष्यवृत्ती योजना सुरू केल्या. त्यामध्ये प्रमुख योजना पुढीलप्रमाणे आहेत.

1. **भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती :-** ही योजना दहावीनंतर शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी आहे. मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळतो. पालकांचे वार्षिक उत्पन्न साधारणपणे 2.50 लाख रुपयांपेक्षा कमी असणे आवश्यक असते. या योजनेअंतर्गत विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क तसेच इतर शैक्षणिक खर्चासाठी आर्थिक मदत दिली जाते.

2. शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्ती योजना (फ्रीशिप) या योजनेअंतर्गत विद्यार्थ्यांनी भरलेले शिक्षण शुल्क आणि परीक्षा शुल्क शासनाकडून परत मिळते. उच्च शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी ही योजना मोठा दिलासा देणारी ठरते.

3. **नॅशनल मीन्स कम मेरिट स्कॉलरशिप :-** इयत्ता 9 वी ते 12 वी मध्ये शिकणाऱ्या मेधावी आणि आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल विद्यार्थ्यांसाठी ही केंद्र सरकारची महत्त्वाची योजना आहे.

4. **दिव्यांग विद्यार्थ्यांसाठी पोस्ट मॅट्रिक शिष्यवृत्ती :-** विशेष गरजा असलेल्या दिव्यांग विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी आर्थिक मदत देण्यासाठी ही योजना राबविण्यात येते.

5. **पीएम-यूएसपी केंद्रीय योजना :-** पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी ही योजना असून पात्र विद्यार्थ्यांना वार्षिक आर्थिक मदत दिली जाते.

6. **आयसीसीआर शिष्यवृत्ती योजना :-** या योजनेअंतर्गत भारतीय विद्यापीठांमध्ये शिक्षण घेण्यासाठी विशेष शिष्यवृत्ती उपलब्ध करून दिल्या जातात.

याशिवाय महाराष्ट्र शासनाची ‘डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स्वाधार योजना’ हीही अत्यंत महत्त्वाची योजना आहे. या योजनेअंतर्गत मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी मासिक खर्च दिला जातो, ज्यामुळे त्यांना शिक्षण सुरू ठेवण्यासाठी मोठा आधार मिळतो. या सर्व शिष्यवृत्ती योजनांसाठी विद्यार्थ्यांना काही आवश्यक कागदपत्रे सादर करावी लागतात. त्यामध्ये प्रामुख्याने आधार कार्ड, उत्पन्न प्रमाणपत्र, जात प्रमाणपत्र (लागू असल्यास), मागील परीक्षेची गुणपत्रिका, बँक पासबुक, राहण्याचा पुरावा तसेच महाविद्यालयाच्या प्रवेशाचे प्रमाणपत्र यांचा समावेश असतो. परंतु प्रश्न असा निर्माण होतो की विद्यार्थ्यांना इतकी कागदपत्रे सादर करण्यास का भाग पाडले जाते? विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक नोंदी आणि कागदपत्रे महाविद्यालयांकडे आधीपासून उपलब्ध असतात. विद्यार्थ्यांनी दिलेली माहिती प्राथमिक स्वरूपात स्वीकारून, नंतर चुकीची माहिती आढळल्यास कारवाई करणे शक्य आहे. अशा परिस्थितीत अनावश्यक कागदपत्रांच्या नावाखाली प्रक्रिया लांबविणे योग्य नाही. आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल कुटुंबांतील विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती ही केवळ आर्थिक मदत नसून त्यांच्या शिक्षणाचा आधारस्तंभ आहे. अनेक विद्यार्थी असे आहेत की शिष्यवृत्ती मिळाल्यानंतरच त्यांना वह्या-पुस्तके, शैक्षणिक साहित्य, कपडे आणि दैनंदिन गरजेच्या वस्तू घेता येतात. काही विद्यार्थ्यांची परिस्थिती इतकी बिकट असते की त्यांच्या दैनंदिन जेवणाचीही व्यवस्था या शिष्यवृत्तीवर अवलंबून असते. त्यामुळे शिष्यवृत्तीच्या वितरणातील विलंब हा विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणावर आणि त्यांच्या भविष्यावर घाला घालणारा प्रकार ठरतो. सध्या शिष्यवृत्ती योजनांमधील अर्जांची पडताळणी आणि मंजुरी प्रक्रियेत मोठ्या प्रमाणावर विलंब होत असल्याचे दिसून येते. डिसेंबर 2025 पर्यंत 1 लाख 42 हजार 383 अर्ज प्रलंबित होते. त्यापैकी 49 हजार 577 अर्जांवर कार्यवाही करण्यात आली असली तरीही 13 हजारांहून अधिक अर्ज अद्याप प्रलंबित आहेत. या प्रलंबित अर्जांमुळे अनेक विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक खर्च भागविण्यात मोठ्या अडचणींचा सामना करावा लागत आहे. विद्यार्थ्यांनी संगणकीय प्रणालीवर अर्ज सादर केल्यानंतर त्या अर्जांची पडताळणी महाविद्यालय स्तरावर तसेच विभागीय सहसंचालक स्तरावर केली जाते. मात्र अनेक वेळा पडताळणी प्रक्रियेत अनावश्यक दिरंगाई होत असल्याची तक्रार आहे. अशा दिरंगाईमुळे विद्यार्थ्यांचे मोठे नुकसान होते. शासनाने या विषयाकडे गांभीर्याने लक्ष देणे अत्यंत आवश्यक आहे. शिष्यवृत्ती अर्जांची पडताळणी, मंजुरी आणि निधी वितरण ही प्रक्रिया निश्चित कालमर्यादेत पूर्ण झाली पाहिजे. तसेच जाणीवपूर्वक दिरंगाई करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर जबाबदारी निश्चित करून कारवाई करणेही आवश्यक आहे. आज शासन विविध ठिकाणी पुतळे, बगीचे, मंदिर, तीर्थक्षेत्र विकास, धार्मिक उत्सव आणि यात्रा यांसारख्या उपक्रमांवर मोठ्या प्रमाणावर खर्च करताना दिसते. सांस्कृतिक आणि धार्मिक परंपरा महत्त्वाच्या असल्या तरी शिक्षणावर होणारा खर्च हा सर्वात महत्त्वाचा सामाजिक गुंतवणूक मानला पाहिजे. गरीब विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीच्या बाबतीत मात्र दिरंगाई होणे ही अत्यंत खेदजनक बाब आहे.

अनिल वैद्य
माजी न्यायाधिश
मो. 9657758555

आज शिक्षणाचा खर्च सातत्याने वाढत आहे. अशा परिस्थितीत आर्थिक परिस्थिती चांगली नसलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती हा केवळ आर्थिक आधार नसून त्यांच्या शिक्षणाचा मूलभूत पाया आहे. शिष्यवृत्ती वेळेवर मिळाली तरच विद्यार्थी आत्मविश्वासाने शिक्षण घेऊ शकतात. अन्यथा अनेक विद्यार्थ्यांना शिक्षण अर्धवट सोडण्याची वेळ येऊ शकते, जे समाजासाठीही घातक आहे. म्हणून शासनाने महाविद्यालये, विभागीय कार्यालये आणि संबंधित यंत्रणा यांच्यात प्रभावी समन्वय निर्माण करून शिष्यवृत्ती अर्जांच्या प्रलंबिततेचा प्रश्न तातडीने सोडवावा. विद्यार्थ्यांना वेळेत शिष्यवृत्ती मिळावी यासाठी प्रशासनाने संवेदनशीलतेने आणि जबाबदारीने कार्य करणे ही काळाची गरज आहे. आज वंचित आणि गरजू विद्यार्थी शासनाकडे एकच आर्त विनंती करत आहेत, ‘शिष्यवृत्ती वेळेवर द्या, आमचे शिक्षण वाचवा!’ ■ ■

पुन्हा देश गुलाम झाला...

भारतात संविधान लागू झाले; तेंव्हापासून या देशात लोकशाही लागू झाली. एक आदर्श अशी शासन प्रशासन पद्धती अस्तित्वात येईल; अशी सामान्य लोकांची धारणा झाली. पण मागील दहा बारा वर्षात या देशातील वातावरण पार बदलून गेले. अन्याय, अत्याचार व भ्रष्टाचाराचे प्रमाण प्रचंड मोठ्या प्रमाणात वाढले असून आता या देशात कोणतेही काम लाच दिल्याशिवाय होत नाही. सत्तापिपासू नेत्यांनी या देशाला पार पोखरून टाकले आणि विशेष म्हणजे यावर आता कसलाही निर्बंध उरला नाही. या देशात भ्रष्टाचार प्रतिबंध कायदा बनला. या कायद्याच्या अंतर्गत लाचखोरीच्या तक्रारींची चौकशी लाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाचे पोलीस करू शकतात. लाच प्रकरणांची जलद सुनावणी करण्यासाठी विशेष न्यायालयांची स्थापना केली जाते. सरकारी सेवकांना त्यांच्या अधिकाराचा गैरवापर करण्यापासून रोखण्यासाठी, लाचखोरीला आळा घालण्यासाठी व सरकारी कामात पारदर्शकता आणण्यासाठी हा कायदा आहे. यात दोषी आढळल्यास किमान 3 वर्षे ते कमाल 7 वर्षांपर्यंतचा कारावास आणि दंड होऊ शकतो. सार्वजनिक कर्तव्य बजावताना लाच घेणे किंवा बेकायदेशीर फायदा घेणे हा गंभीर गुन्हा आहे. एखाद्याने लाच घेण्याचा नुसता प्रयत्न जरी केला; तरी त्यासाठी 2 वर्षांपर्यंत कारावासाची तरतूद आहे. सरकारी अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांमधील लाचखोर प्रवृत्ती व भ्रष्टाचार रोखण्यासाठी तयार करण्यात आलेला हा मुख्य केंद्रीय कायदा आहे. हा कायदा संपूर्ण देशात लागू आहे. लोकसेवक आणि सर्व सरकारी कर्मचारी या सर्वांना हा कायदा बंधनकारक आहे. तरी ही या देशात खुले आम भ्रष्टाचार होताना दिसतो. सत्तांध नेते, अधिकारी व कर्मचारी अगदी निर्लज्ज बनले व निर्ढावलेले आहेत. प्रत्येक सरकारी कार्यालयासमोर त्यांचे दलाल बसलेले आहेत. शासकीय कामासाठी त्यांच्या मार्फत गेले तरच काम होते. अन्यथा शुल्लक कामासाठी सुद्धा वर्षानुवर्षे वाट पहावी लागते. संविधान न बदलता सुद्धा लोकशाही राष्ट्रात हुकूमशाही येऊ शकते; हे आपल्या देशाने जगाला दाखवून दिले आहे. या देशात भ्रष्टाचार प्रतिबंध कायदा बनला खरा; पण त्याचा काहीच उपयोग होतांना दिसत नाही. त्याचा प्रभाव कुठेच शिल्लक राहिलेला दिसून येत नाही. या देशात भ्रष्टाचार कमी होण्याऐवजी तो वाढत गेला आहे. यावर आता कोणताही उपाय चालत नाही. कारण कायद्यातच तशा सोयीस्कर तरतुदी करून ठेवलेल्या आहेत. भ्रष्टाचार प्रतिबंध कायद्यातील कलम 7 आणि 8 अंतर्गत लाच घेणे किंवा देणे या दोन्ही गोष्टी गुन्ह्याच्या कक्षेत येतात. लाच देणे हा देखील गुन्हा ठरवण्यात आला असून लाच देणाऱ्यालाही शिक्षेची तरतूद करण्यात आली आहे. ही तरतुद काही विशिष्ट गृहितकांवर आधारलेली आहे. लाच देणारा हा नियमबाह्य किंवा बेकायदेशीर कामे करवून घेण्यासाठी लाच देतो; असे ते गृहितक आहे. पण हे गृहितक मुळात चुकीचे आहे. कारण कोणताही शासकीय अधिकारी किंवा कर्मचारी असो; त्याला आपल्या नोकरीची चिंता असल्यामुळे तो नियमबाह्य काम कधीच करीत नाही. ही दक्षता घेऊनच तो कोणतेही काम नियमात बसवूनच करतो. पण नियमात बसणारे काम करण्यासाठी तो लाच मिळावी म्हणून वर्षानुवर्षे प्रलंबीत ठेवतो. त्यात तो अशी काही मेख मारून ठेवतो की; संबंधित व्यक्तीला दलालाकडे जावेच लागते. कारण लाच घेणे गुन्हा असल्यामुळे तो लाच स्वतः कधीच स्वीकारत नाही. दलालाने लाच स्वीकारली असेही कोणी म्हणू शकत नाही. कारण तो काही शासनाने नियुक्त केलेला शासकीय एजंट नसतो. आपले काम कायदेशीर व नियमात बसणारे असतांना कोण स्वेच्छेने लाच देईल का? आणि नाईलाजाने लाच दिली तर मी गुन्हा केला म्हणून कोणी तक्रार करील का? सापळा रचून भ्रष्टाचार खोदून काढण्याची वेळ कधीच संपली. 1995 च्या दरम्यान महाराष्ट्र राज्य वजनमापे दुरूस्ती परवानाधारक संघाचा मी अध्यक्ष असताना आम्ही मुंबई, ठाणे जिल्ह्यात भ्रष्टाचार विरोधी मोहीम राबविली. त्यावेळी एकाच दिवशी तीन इन्स्पेक्टर्स ना ‘रंगे हात’ पकडण्याचा सापळा रचला होता. त्यात फक्त एकच सापडला व दोन पळाले. यावरून भ्रष्टाचार करणारे हुशार असतात; हे लक्षात आले. पण म्हणून कायदा बनवणारे मूर्ख असतात का? मुळीच नाही. त्यासाठी अत्यंत हुशारीने तसे कायदे बनविले जातात. आज भ्रष्टाचार सर्वत्र उघडपणे चालत आहे. पण न्याय देवता आंधळी असल्यामुळे सामान्य माणसाचे होत असलेले हाल तिला कधीच दिसत नाही. म्हणून ती तिच्या ‘न्यायप्रिय’ वकीलांवर अवलंबून असते. सामान्य माणसाची सुद्धा श्रद्धा न्याय देवतेवर असते. पण न्याय देवतेची श्रद्धा मात्र वकीलांवर असते. वकील हाच एकमेव प्रामाणिक असतो; असे गृहीत धरून त्याचे ऐकूनच निर्णय दिला जातो. त्यालाच न्याय म्हणावे लागते. पण वकीलांचा तो धंदा, व्यवसाय असतो व तो गुन्हेगाराच्या बाजुने देखील बोलत असतो; हे कधीच लक्षात घेतले जात नाही. वकील तसे तीन-चार प्रकारचे असतात. पण प्रत्यक्षात दोनच दिसतात. फिर्यादीचा वकील आणि आरोपीचा वकील. सरकारी वकील किंवा पब्लिक प्रॉसिक्युटर हे बिचारे ‘अतिशय गरीब’ असतात. खायला मिळाले तर खायचे नाही तर उपाशी...? तो सुद्धा शासकीय कर्मचारी असल्यामुळे त्यालाही तो प्रतिबंधक कायदा लागू होतो. त्यामुळे तो कुणाच्या अध्यात ना मध्यात; असा असतो. म्हणून लोक त्याला फारसे महत्व देत नाही. अशा वातावरणात न्याय देवतेचे वास्तव्य असल्यामुळे तिला बाहेरचे जग माहीत नसते. म्हणून ती आपल्या न्यायप्रिय वकीलावर अवलंबून असते. तसेच कायदे बनवणारेच जर स्वतः गुन्हेगारीच्या जगातील असतील तर ते कायद्याच्या चौकटीतून स्वतःला बाहेर पडण्यासाठी एक अदृश्य असा दरवाजा ठेवतील की नाही? कायदे मंडळाच्या सभेत एखादा कायदा पास झाला तर त्याचे शब्दांकन करणारे व त्याची अधिसूचना लिहून प्रकाशित करणारे शेवटी शासकीय कर्मचारीच असतात. ते त्याचे शब्दांकन करताना सोयीस्कर भाषेचा वापर करतात. मग प्रथमदर्शनी तो कायदा लोकांना आवडतोच. सरकार खुश, कर्मचारी खुश, वकील खुश, पोलीस खुश आणि जनता सुद्धा खुश होत असते. अशा प्रकारे कोणताही कायदा बनला की सर्वत्र आनंदी आनंद पसरतो. पण त्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी करतांना दुःकष्टी होणारे अन्यायग्रस्त लोक बिचारे त्या कायद्यापुढे हतबल होतात. अशी आमच्या देशातील लोकशाही आहे. कायद्याचा फायदा असा आहे. मग बदनाम मात्र संविधानास केले जाते. लोकांना कुठे माहीत आहे; संविधान वेगळे आहे आणि कायदे वेगळे आहेत. ते तर कायदा म्हणजेच संविधान समजतात.

प्रा. डॉ. भीमराव गोटे
9822235029

‘सत्तापिपासू नेते; आता हराम झाले,
गुंड मवाली सर्व; त्यांचे गुलाम झाले...
संविधान असून येथे; काही फायदा नाही,
शासन प्रशासनात; कुठेच कायदा नाही.
देशाचे काय आता; होत्याचे नव्हते झाले...
कोणतेही शासनाचे; असेल जर का काम,
दलालांच्या हातावर; आधीच ठेवा दाम,
देऊन लाच आता; सरकारी काम झाले...
सत्तेमधील सगळे; भ्रष्ट मलीन झाले...
तेथे ही महागाईचे; भाव कमाल झाले... ■ ■

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे साहित्य व विद्वानांचे शब्द

1995 च्या सुमारास तत्कालीन नागपूर विद्यापीठ येथे एम.ए. मराठी विषयाच्या अभ्यासक्रमात ग्रामगीता या ग्रंथातील तीन अध्याय ‘ऑप्शनल’ स्वरूपात समाविष्ट होते. नंतर ते अभ्यासक्रमातून वगळण्यात आले. ही बाब काही अभ्यासकांनी माझ्या निदर्शनास आणून दिली. त्यानंतर आम्ही आंदोलनात्मक भूमिका घेतली. संघर्ष मोठ्या प्रमाणावर पेटला, कारण काही विद्यापीठीय विद्वान राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांच्या साहित्याला साहित्य मानायलाच तयार नव्हते.

त्यांच्या मते ते साहित्य ‘प्रचारकी’ आहे, विद्यार्थी ते शिकायला इच्छुक नाहीत, अशी मुक्ताफळे उधळणारे झारीतील शुक्राचार्य आम्हाला भेटले. असे शुक्राचार्य आजही आहेत. त्या काळात तरुण गुरुदेव सेवकांनी तत्कालीन कुलगुरू आणि कुलसचिव यांच्या निषेधार्थ प्रतिकात्मक काळे फासून रोष व्यक्त केला होता. त्यानंतर दुसऱ्याच दिवशी विद्यापीठाच्या सीनेटने या घटनेची दखल घेत अभ्यासक्रमात पुन्हा पूर्ववत ग्रामगीता समाविष्ट केली.

राष्ट्रसंत विचार साहित्य संमेलन का?

याच आंदोलनातून विद्यापीठ नामविस्ताराच्या चळवळीला अधिक ताकद मिळाली. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज साहित्यिक कसे आहेत? त्यांच्या साहित्यातील विविधता काय आहे? त्यांचे साहित्य लोकप्रबोधन करत जनजीवनाला जगण्यासाठी कसे मार्गदर्शक ठरते? अशा अनेक प्रश्नांना समर्पक उत्तरे देण्यासाठी 12 एप्रिल 1997 रोजी पहिले राष्ट्रसंत तुकडोजी विचार साहित्य संमेलन नागपूर-कळमेश्वर मार्गावरील श्रीगुरुदेव मानव मंदिर, रक्षकबाग, येरला (फेटरी) येथे आयोजित करण्याचे धाडस मी केले. या संमेलनाचे अध्यक्ष डॉ. सुभाष सावरकर तर उद्घाटक डॉ. मधुकर आष्टिकर होते. एका व्यक्तीच्या साहित्यावर साहित्य संमेलन आयोजित करणे हा त्या काळात एक आगळावेगळा, जागतिक पातळीवरही नवा प्रयोग होता. राष्ट्रसंतांच्या साहित्याला कमी लेखणाऱ्यांना अभ्यास करण्यास भाग पाडण्याचा हा प्रयत्न होता. आज विविध स्तरांवरून राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या साहित्यावर संमेलने होताना दिसतात. विद्यापीठ नामविस्तार, पण विरोध तेवढाच. 2005 मध्ये अहिंसक आणि शांततामय जनआंदोलनाच्या माध्यमातून, कुठलाही दगड न फेकता, नागपूर विद्यापीठाला राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांचे नाव आणि अमरावती विद्यापीठाला संत गाडगे बाबा यांचे नाव देण्यात आले. ही एक आगळीवेगळी ऐतिहासिक घटना होती. नामविस्तारानंतर राष्ट्रसंतांच्या नावाने अध्यासन स्थापन व्हावे आणि त्यांच्या साहित्यावर अभ्यासक्रम सुरू व्हावा, हा आमचा पूर्वीपासूनचा प्रयत्न होता. त्याला काही प्रमाणात यश आले. मात्र एम.ए. ‘राष्ट्रसंत तुकडोजी विचारधारा’ हा अभ्यासक्रम विद्यापीठ अनुदान आयोग (GC) यांच्या परवानगीशिवाय सुरू झाल्याने तो पूर्ण क्षमतेने विकसित होऊ शकलेला नाही. विद्यापीठाच्या स्तरावरून महाराष्ट्र आणि देशभर राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या साहित्यावर चर्चा व्हावी, यासाठी साहित्य संमेलने आयोजित व्हावीत असा आमचा विचार होता. नामविस्तारानंतरचे पहिले कुलगुरू डॉ. एस. एन. पठाण यांनी हा विचार मान्य केला. त्यानंतर कराड, मुंबई, पुणे आणि नागपूर या शहरांत विद्यापीठाच्या स्तरावरून राष्ट्रसंत तुकडोजी विचार साहित्य संमेलने आयोजित करण्यात आली. मात्र काही विद्यापीठीय शुक्राचार्यांनी ही परंपरा खंडित करण्याचा प्रयत्न केला.

योगायोग समजावा का?

दीर्घ काळानंतर, 9 फेब्रुवारी 2013 रोजी विद्यापीठ परिसरातील गुरुनानक भवन येथे उल्हासदादा पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली साहित्य संमेलन पार पडले. ही सर्व संमेलने राष्ट्रसंत तुकडोजी अध्यासनाचे प्रमुख म्हणून कुलगुरूंनी नियुक्त केलेले डॉ. अक्षयकुमार काळे यांच्या कार्यकाळात झाली. आज, 7 मार्च 2026 रोजी, डॉ. अक्षयकुमार काळे यांच्या अध्यक्षतेखाली सहा विद्यापीठांच्या सहभागाने राष्ट्रसंत तुकडोजी विचार साहित्य संमेलन संपन्न झाले. लोकजीवनापासून दूर राहणाऱ्या साहित्यिकांबद्दल राष्ट्रसंत म्हणतात, ‘साहित्योपासकांच्या लेखनकलेचे नांगर इतक्या वेगाने पुढे सरकत आहेत की मागचा सर्वभाव अविचार, आळस इत्यादींच्या तणकटांनी व्यापलेला तसाच राहून गेला आहे. त्यात कर्तव्याचे पीक होणे दुरापास्त झाले आहे. त्यामुळे विद्वानांचा वर्ग कौशल्यपूर्ण लेख लिहीत व भाषणे देत वाङ्मय क्षेत्राच्या टोकावर खेळ खेळत बसला आहे आणि अशिक्षित समाजास विविध मतांची गुंतागुंत उकलून पुढे पाऊल टाकणे कठीण झाले आहे. अशा स्थितीत समाजाच्या या विस्कटलेल्या घडीचे संबंध पुन्हा जोडण्यासाठी साहित्याने व्यवहाराच्या जवळ येऊन त्याला उन्नत करावे किंवा प्रगत करावे; अन्यथा साहित्य हे खालच्या लोकांसाठी नाही, असे तरी स्पष्ट सांगून टाकावे.’ (राष्ट्रसंत समग्र गद्य वाङ्मय, खंड 1, पृ. 5) राष्ट्रसंतांनी सोप्या, सहज आणि बोली भाषेतील शब्दांतून लोकप्रबोधन केले. परंतु अध्यक्षीय भाषणातील डॉ. अक्षयकुमार काळे यांची शब्दशैली सर्वसामान्यांना आकलन होण्यास काहीशी कठीण वाटते. ते म्हणतात, ‘ज्ञानेश्वर, चोखोबा, नामदेव, एकनाथ, रामदास, तुकोबा, सावता माळी, शेख महंमद, जनाबाई, नरहरी सोनार इत्यादी संत मंडळी ईश्वरोपासनेत तल्लीन असली तरी समाजविन्मुख कधीच नव्हती.’ ‘अंतर्मुख आत्मलीन भाववृत्तीतून निर्माण झालेला त्यांच्या अभंगवाणीचा शुभ्रधौत जलप्रवाह कधी प्रपातासारखा कोसळताना, तर कधी शांत निरामय सरितेसारखा वाहताना दिसतो.’ डॉ. अक्षयकुमार काळे यांनी अध्यक्षीय भाषणात वापरलेली ही शब्दशैली सर्वसामान्य जनांना किंवा ग्रामीण समाजाला सहज पचनी पडेल का? राष्ट्रसंतांचे शब्द वाचा, सहज, प्रवाही आणि बोली भाषेतले. तरीही असे म्हणावेसे वाटते की, विद्वान तेच जे सोपे शब्द कठीण करतात आणि संत तेच जे कठीण शब्द सोपे करतात. ■ ■

जनक्रांतीच्या पाऊलवाटा

ज्ञानेश्वर दुर्गादास रक्षक
मो. 9823966282

डिजे मुक्त जयंती

अत्यंत स्तुतीप्रिय उपक्रम ज्याला आमच्या समाजबांधवांनी पाठींबा दिला पाहिजे. दि. 12 मार्चच्या बहुजन सौरभच्या संपादिकीय लेखामध्येसुद्धा त्यांचा पाठपुरावा करण्यात आला. नक्कीच कुठेतरी अशा वायफळ खर्चाला आळा बसेल अशी आशा मी सुद्धा व्यक्त करते. अशा दिशाहीन, उथळ मनोरंजनामुळे होणारा लाखोंचा खर्च, प्रदूषण थांबेल. रोशनाईवर होणारा खर्च इतर सामाजिक कार्यासाठी खर्च करता येईल. खरोखरच डॉ. बाबासाहेबांनी ज्या कायद्यांची जाणीव करून दिली होती तो कायदा आम्ही पाळतो का? त्यात आम्ही खरे उतरतो का? हा प्रश्न स्वतःच स्वतःला विचारायला पाहिजे. एक प्रकारची आपल्यातच चौका-चौकात लोकांमध्ये वाढलेली ही स्पर्धा दिसून येते. तुमचा जर वावर सगळ्या ठिकाणी असेल तर वर्गणीसुद्धा प्रत्येक ठिकाणी आकारली जाते. एखाद्या ठिकाणी नाहीच दिले तर डॉ. बाबासाहेबांमुळे एवढे सगळे तुमच्याकडे आहे. उलट अशी शिकवण तुम्हालाच दिल्या जाते. कुणी मागायला आले, नाही आले तरी आम्हाला जिथे योग्य वाटते तिथे आम्ही न मागताही देतो. माझा वाढदिवस साजरा करण्याआधी कुठल्या हॉटेलात किंवा त्या दिवसाच्या निमित्ताने नवीन कपड्यांची खरेदी या आधी हा विचार माझ्या डोक्यात येतो की आजचा आपला जन्माचा दिवस आनंदमय साजरा करण्यासाठी थोडे का असेना कुणाच्या ओंजळीत काही देता येईल का? आपल्या जन्माचे सार्थक करता येईल का? मित्र मैत्रिणींचा हक्क असतोच. मनात असेल तर केव्हाही गेट टु गेदर नक्कीच तो उत्साह वेगळा असतो. गेट टु गेदर हवेच असते. कारण ते एकटेपणा दुर सारते. यात दुमत नाहीच. 14 एप्रिलला आमच्या एरियात जेवण असते. वेळेअभावी फारसे कुणाकडे कुणाचे जाणे येणे नसते. पण त्यादिवशी मात्र सगळ्यांच्या भेटीगाठी होतात. विविध प्रोग्राम होतात. त्यानिमित्ताने सगळे एकत्र येतात. खरे तर डॉ. बाबासाहेब शिकण्याची गरज त्यांना आहे, जे लबाड आहेत. जिवंत असतानाही चिंता डॉ. बाबासाहेबांना सुद्धा होती की माझा समाज मी नेलेला समतेचा रथ पुढे नेवू शकलेल का? खरेतर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे केवळ आमचा अभिमान आणि स्वाभिमान नाहीतर आमच्या पोटाची सोय, आमच्या जगण्याचा आधार आहेत. त्यांच्या विचारांना आम्ही आमच्यात जिवंत ठेवलेले आहे. पण ते अशा वायफळ खर्चासाठी नाही. समाजाचे देणे लागते, पण कुणाला? कशाला? याचा डोळस राहून विचार केला पाहिजे. आयोजन-नियोजन स्वतःच्या स्वार्थासाठी, नाव मोठे करण्यासाठी नसावे. कित्येकदा वर्गणीच्या नावावर इतरांची फसवणूक केली जाते. त्याचा हिशोब नसतो. विचारणे म्हणजे तुम्ही वाईट झालात म्हणून समजा. उलट तुमच्याविषयी वाईट पेरणी केली जाते. अंधभक्ती ही केवळ एका समाजातील वास्तव नाही तर ती सगळीकडे फोफावलेली दिसते. खरे काय? खोटे काय? याचा डोळस राहून विचार करायला पाहिजे. नको त्या गोष्टीवर वायफळ खर्च करता त्या गोष्टी आम्ही टाळायला शिकलो पाहिजे. जर तुम्हाला वाटतेय तर तुमच्या घरादारावर रोशनाई करा. हवे तर तीच खरी आमची दिवाळी असे समजून तो दिवस साजरा करा. डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांचा, त्यांनी केलेल्या संघर्षाचा लेखाजोखा तुमच्या स्मरणात ठेवून कृतीमधून दाखवून द्या. त्या पद्धतीने तुमचे आचरण, अनुकरण असू द्या हीच खरी जयंती. डॉ. बाबासाहेबांनी जो बुद्ध आम्हाला दिला तो शांतप्रिय आहे आणि तो इतरांना सांगण्यापेक्षा स्वतःच्या आचरणासाठी आधी आहे. रोशनाईवर होणारा सामुहिक खर्च हा कुठल्यातरी महत्वाच्या कार्यावर खर्च करता येईल. हौस आहे नाच-गाण्याची तर आम्ही त्यात कुठेही मागे नाही. लग्न असले की किमान तीन दिवस तर डीजेची व्यवस्था केली जाते. लग्न एकदा होते, मग ते तुटले तरी दुसऱ्यांदा सुद्धा त्याच थाटात पार पडते. मग काय? तीच हौस, हळद, पाहुणचार. त्या व्यतिरिक्त बारसे, वास्तुक, लग्नाचा दिवस, वाढदिवस यावेळी डिजे वाजवला जातो. अशा पद्धतीने तुम्ही तुमच्या इच्छा पूर्ण करीत असता. तेवढा पैसा आता आमच्याकडे आलेला आहे. नक्कीच त्यात तुमचे कष्ट, मेहनत, मिळवलेले ज्ञान, वेळ आहेच. पण त्याआधी स्वाभिमाने आपल्या जगता यावे. आपले जीवनमान सुधारावे. या साठी आधी डॉ. बाबासाहेबांनी आपल्यासाठी केलेले प्रयत्न, सोसलेल्या जातीय कळा, छळ, विषमता भुक, तहान, अपमान, संघर्ष खुप मोठा आहे. ते लक्षात ठेवणे गरजेचे आहे. खरेतर डॉ. बाबासाहेबांची जयंती ही त्यांचा विचारांचा उत्सव, चिंतन, मनन करून साजरा करायचा आहे. बुद्धगीते, भिम गीते अशा प्रोग्रममधून त्यांच्या कार्याचा गौरव झाला पाहिजे. आम्ही प्रत्येक वेळा काय तर प्रत्येक व्यक्ती डॉ. बाबासाहेबांनी, ‘शिका संघटित व्हा, संघर्ष करा’ असे म्हटले. याची जाणीव एकमेकांना करून देत असतो. पण आम्ही शिकलो, संघर्षही केला, पण संघटीत होता आले नाही हे वास्तव आहे. हे सुद्धा आम्ही सगळेच बोलत असतो. हे दुःख सगळ्यांनाच आहे. पण वेळ आली तर माघार कुणीच घेत नाही. धम्माची पेरणी, बुद्ध समजावून दिल्या जात आहे. खुप छान गोष्ट आहे. पण असे करीत असताना आम्ही खरोखरच मनानी जुळल्या जातोय का? की आमच्या मनाच्या शाळेत अंधारच आहे. हे आपणच आपल्या अंतःकरणात डोकावून बघितले पाहिजे. ‘आम्ही मोठे झालोत. डॉ बाबासाहेबांना आम्ही बाप समजतो. दिवाणखाण्यात आहे. पण त्यांना कुठेतरी आम्ही स्वतःच्या मोठेपणात मागे ठेवलेले आहे. तो तेव्हा एकटा होता तरी पुरुन उरला अख्ख्या समाजव्यवस्थेला. आम्ही एवढे सगळे रुपया, पैसा सारे काही हाती. पण सत्ता नाही हाती. तो मात्र एकटा पुतळ्यात उभा संविधान घेवून हातात आपल्याला दिशा दाखविण्यासाठी आणि आमच्यात स्वार्थ सत्तेची, मानसन्मानाची हाव आमच्या वाढत्या मी पणाच्या अहंकारात. बघा मिळून सोबतीने जाता येईल का? डिजे मुक्त जयंती यावेळी तरी साजरी करता येईल का?’ ■ ■

प्रतिभा सहारे
मो. 9766323285

युद्धाच्या सावटाखाली
परदेशातील भारतीयांची मानसिक लढाई

मध्यपूर्वातील वाढता तणाव आणि भारतीय नागरिकांवरील मानसिक आरोग्याचा परिणाम नेमका काय होतोय आणि त्यावरील उपाय आपण पाहणार आहोत. मध्यपूर्वेतील सध्याची परिस्थिती (मार्च 2026) अत्यंत गंभीर आहे. इस्रायल आणि अमेरिकेच्या संयुक्त हल्ल्यांमुळे इराणमध्ये मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले आहे, ज्यात सर्वोच्च नेते अली खामेनी यांचा मृत्यू झाल्याच्या बातम्या आहेत.

इराणकडून प्रत्युत्तरादाखल इस्त्रायल, अमेरिकन तळ आणि गल्फ देशांवर हल्ले झाले आहेत. हेझबोल्लाहसारख्या गटांनीही इस्त्रायलवर रॉकेट हल्ले केले आहेत. यामुळे संपूर्ण प्रदेशात हवाई क्षेत्र बंद, उड्डाणे रद्द आणि व्यापक युद्धाचा धोका निर्माण झाला आहे. भारत सरकारने पॅलेस्टाईन, कतार, सौदी अरेबिया, इस्त्रायल, इराण, इराक, कुवैत, बाहरीन, ओमान, जॉर्डन आणि UAE येथील भारतीय नागरिकांसाठी सुरक्षा ॲडव्हायझरी जारी केली आहे. अनावश्यक हालचाल टाळणे, सतर्क राहणे आणि दुतावासांच्या सुचनांचे पालन करणे यावर भर देण्यात आला आहे. या संकटाच्या पार्श्वभूमीवर परदेशातील भारतीय नागरिक, विशेषतः मजूर, विद्यार्थी, वैद्यकीय व्यावसायिक आणि कुटुंबीय यांच्यावर मानसिक आरोग्याचा गंभीर परिणाम होत आहे. भौगोलिक-राजकीय तणाव हा केवळ शारीरिक धोका नाही, तर तो मानसिक स्तरावरही दीर्घकालीन जखमा करतो.

1. मुख्य मानसिक आरोग्य समस्या

अ) तीव्र चिंता आणि भीती :- सतत हल्ल्यांच्या बातम्या, सायरन, हवाई हल्ले आणि उड्डाणे रद्द होण्यामुळे 'कधीही काहीही होऊ शकते' ही भावना निर्माण होते. याला "anticipatory anxiety" म्हणतात. परिणामी, झोप न येणे, हृदयाचे ठोके वाढणे, घाम येणे आणि पॅनिक अटॅक येऊ शकतात. ब) ट्रॉमा आणि PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder) :- प्रत्यक्ष हल्ले नसले तरी, मित्र-परिवारावर हल्ला झाल्याच्या बातम्या, सोशल मीडियावरील व्हिडिओ आणि धमक्या यामुळे ट्रॉमा होऊ शकतो. रात्री दुःस्वप्ने, फ्लॅशबॅक आणि हायपरव्हिजिलन्स (सतत सावध राहणे) ही लक्षणे दिसतात. क) नैराश्य आणि निराशा :- नोकरी गमावण्याची भीती, कुटुंबापासून दुरावणे, आर्थिक अडचणी आणि 'परत कधी भारतात जाऊ शकेन?' ही अनिश्चितता यामुळे उदासीनता, एकटेपणा आणि आत्मविश्वास कमी होतो. गल्फमधील भारतीय प्रवासी आधीच कुटुंबापासून दूर राहतात; आता हे अंतर अधिक त्रासदायक ठरते. ड) एकाकीपणा आणि सामाजिक दुरावा :- 'इंडोअर्स राहा' या सूचनांमुळे सामाजिक संपर्क कमी होतो. सोशल मीडियावर नकारात्मक बातम्या पाहिल्याने "vicarious trauma" (दुसऱ्याच्या ट्रॉमाचा अप्रत्यक्ष परिणाम) होतो.

सोमॅटायझेशन : मानसिक तणाव शारीरिक लक्षणांमध्ये रूपांतरित होतो. डोकेदुखी, पोटदुखी, थकवा, जेवण नकोसे होणे.

2. विशेषतः प्रभावित गट :-

अ) मजूर वर्ग :- कमी उत्पन्न, नोकरी गमावण्याची भीती आणि मूलभूत सुविधांची कमतरता यामुळे त्यांच्यावर जास्त परिणाम. ब) विद्यार्थी आणि वैद्यकीय व्यावसायिक :- परीक्षा, इंटर्नशिप आणि करिअरची अनिश्चितता. क) कुटुंबासह राहणारे :- मुलांवर होणारा परिणाम पाहून पालकांना अधिक तणाव. ड) महाराष्ट्रातील नागरिक :- महाराष्ट्र शासनाच्या आवाहनानुसार, स्थानिक स्तरावरूनही समन्वय असतो, पण दूर राहिल्याने भावनिक आधार कमी.

3. काय करावे? तात्काळ आणि दीर्घकालीन उपाय :- तात्काळ हस्तक्षेप :- अ) श्वासोच्छ्वास व्यायाम (4-7-8 breathing), आनापानसति माईंडफूलनेस, किंवा grounding techniques (5-4-3-2-1 sensory exercise) वापरा. सोशल मीडियावरून ब्रेक घ्या; फक्त अधिकृत बातम्या (MEA, दूतावास) पाहा. दूतावासांच्या 24×7 हेल्पलाइनशी संपर्क साधा. ब) समुपदेशन आणि मदत :- ऑनलाइन प्लॅटफॉर्म वापरा. मराठी/हिंदीमध्ये समुपदेशन उपलब्ध आहे. क) कुटुंबाशी संवाद :- नियमित व्हिडिओ कॉल, भावना शेअर करणे. ड) स्व-काळजी :- नियमित झोप, व्यायाम (घरातच), निरोगी आहार आणि छोट्या-छोट्या रूटीनचा अवलंब. इ) दीर्घकालीन :- परत आल्यानंतर फॉलो-अप समुपदेशन घ्या. PTSD सारख्या समस्या लवकर ओळखणे महत्त्वाचे. हे संकट केवळ राजकीय नाही, तर ते लाखो भारतीयांच्या मानसिक जगण्याचे आहे. 'शांतता आणि संयम' ही केवळ सूचना नाही, तर मानसिक स्थिरतेची गरज आहे. महाराष्ट्र शासन आणि केंद्र सरकार समन्वय साधून आहेत; पण प्रत्येक व्यक्तीने स्वतःची काळजी घेणे गरजेचे आहे. जर तुम्ही किंवा तुमच्या परिचितांना अडचण येत असेल, तर त्वरित मदत घ्या, एकटेपणातून बाहेर पडणे हाच पहिला विजय आहे. मानसिक आरोग्य हा अधिकार आहे आणि या काळात तो अधिक महत्त्वाचा आहे. सुरक्षित राहा, सावध राहा आणि एकमेकांना आधार द्या. ■ ■

प्रवीण गांगुर्डे
मनसोपचारतज्ञ

बडेजाव

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

वरहीमचाचांची आर्थिक हीमचाचांची आर्थिक स्थिति जेमतेम होती. तरीही त्यांच्या मुलाला बडेजाव करायची वाईट सवय होती. पण मागील काही दिवसांपासून त्याच्या वागण्यात बराच बदल झाला होता.

आता त्याचे राहणीमान, वागणे, बोलणे हे साधेसरळ झालेले होते. त्याच्या मित्राने या बदलाबद्दल त्याला विचारले तेव्हा तो म्हणाला 'बाप का चेहरा मुरझाने लगे तों बच्चों को अपने ख्वाहिशें दफन कर देना चाहिए. क्योंकि मै लगातार हर क्षेत्र में जब नाकामयाब हो रहा था तब सब लोग मेरी मजाक उड़ा रहे थे, मगर मेरे पिताजीने इस बुरे दौर में भी मेरे कंधे पर हाथ रख कर मेरा हौसला बढाया, तब मुझे समझ में आया कि, यह हाथ कामयाबी के बाद मिलनेवाली लाखों तालियों से भी किमती है! तब मुझे पता चला कि, इंसान जब समझदार होता है तो सबसे पहले दिखावा छोड़ देता हैं, और ऐसा करने में ही उसकी भलाई होती हैं,' चैन है सादगी की राहों में, वरना सबकूछ बिक जाता हैं दिखाओ मे 'अब बाबूजी की तबीयत खराब हो गयी है, जब से जिम्मेदारी का बोझ कंधों पर पड़ा है. तबसे जिदंगी की हकीकत का पता चलने लगा है, जब शौक के लिए वक्त ना मिले, तो समझ लेना जिंदगी शुरू हो गयी' हा संवाद ऐकताच समजले की जबाबदारी माणासाला खुप काही शिकवून जाते. तो पुढे असेही म्हणाल, 'कुछ लोग कहते है की, बदल गया हूँ मैं, उनको कैसे बताऊँ, संभल गया हूँ मैं, उदासी आज भी मेरे चेहरे से झलकती हैं, पर अब दर्द में भी, मुस्कूराना सिख गया हूँ मैं. ■ ■

देवा मला हे दे, मला ते दे कशा करीता ?

हे तर दुर्दैवच आहे, पण ही क्षमता गमावण्यापूर्वी मंदिरे भाविकांना 'रिचार्ज' करू शकत होती, मंदिरांतील सकारात्मक ऊर्जेमुळे त्यांच्या आंतरिक शक्तीचा विकास होत होता, हा सगळा त्या ईश्वरी शक्तीच्या अस्तित्वाचा पुरावाच नव्हे काय? पण देव अस्तित्वात असो वा नसो तुम्ही चिंता करायचे कारण नाही. मुळात तुम्हाला देवाची 'गरजच' नाही. जगात सारे प्राणी जे हवे ते स्वतःच्या क्षमतेने मिळवत असतात. तसेच दोनशे ग्राम वजनाचा पक्षी दोन पायावर झाडाच्या फांदीवर रात्रीला गाढ झोप घेतो, तेव्हा देव त्याला पडू देत नाही. माणूस मात्र सर्वांत बुद्धिमान असूनही देवावरच अवलंबून राहतो आहे. बायको पळाली जा देवाकडे. दुखण्यातून उठला, जा नवस घेऊन देवाकडे. अशा रीतीने देवळांत हजारो भानगडी चालत असत. बऱ्यासाठी देव आणि वाईटासाठीहि देवच. 'माझ्यासाठी या गोष्टी घेऊन ये आणि अशा अशा आपत्तींपासून मला वाचवत रहा' असे आदेश देत तुम्ही देवाची तुमचा 'सेवक' आणि 'अंगरक्षक' म्हणून नेमणूक करीत आहात. जे द्यायचे ते देवाने तुम्हाला दिलेच आहे. तुमचे हातपाय, ज्ञानेन्द्रिय कशासाठी आहेत, मेंदू कशासाठी आहे? त्यांचा उत्तम उपयोग करायचा सोडून ईश्वराला हात जोडून, आकाशाकडे बघत बघत चालाल तर कुठल्या तरी उघड्या नाल्यात जाऊन पडाल! 'देवा मला हे दे, मला ते दे' ही खरी प्रार्थना नव्हे. प्रार्थना ही विनम्रभावाने देवाला शरण जाण्याची प्रक्रिया आहे. जेव्हा एखाद्याला कळते की विनम्र प्रार्थनाशील कसे असावे, तेव्हा प्रार्थना हे देवापर्यंत पोचण्याचे साधन राहत नाही, तर देव हेच 'साधना' होते, जेणेकरून आपण प्रार्थना करू शकू! ■ ■

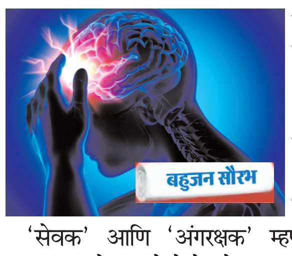

डी. एन. लाखे.
94229 21286

वाचकांचे विचारपिठ

रिपब्लिकन या संज्ञेशी आपले भावनिक नाते...

हे नाते धूसर झाले. आणि या नात्याने संस्कारीत झालेली मने राजकीय पर्यावरणात दुषीत झाली. हे वर्तमान आपण लक्षात घेतले नाही. संघाला हे करता आले. त्याने परिस्थितीचा वेध घेत नव्या मार्गांचा, नव्या वळणांचा स्विकार केला. आपण तसे कां करू शकलो नाही हा खरा प्रश्न आहे. बाळासाहेबांचे नेतृत्व स्थापीत होईपर्यंत आपण प्राप्त केलेल्या अनेक गोष्टींची बरीच पडझड झालेली होती. ती सावरण्यासाठी आणि राजकीय, माजिक व सार्या सांस्कृतीक अडथळ्यांच्या कुपणातून बाहेर पडण्यासाठी त्यांना नवी ओळख निर्माण करण्याचे धाडस करावे लागले. मातृ संस्थांचा विचार या परिप्रेक्ष्यातून झाला पाहिजे. डॉ. बाबासाहेबांचे कांही विचार , कांही आंदोलने प्रासंगिक होते. किंवा होते. उदाहरणार्थ स्वतंत्र वसाहतीची मागणी किंवा मंदीर प्रवेशांची आंदोलने, कॉंग्रेस मंत्रीमंडळातील सहभाग इत्यादी. मला त्यांचे एक विधान आठवते.. `Every generation is a new nation' थोडक्यात असे म्हणता येईल की डॉ. बाबासाहेबांनी निर्माण केलेले विचार धन आपण सांभाळले नाही. पण आपल्या शत्रूंच्या टोळ्यांनी त्याचे सोयिस्कर भांडवल केले. वापरुन घेतले. आज महत्वाचा प्रश्न आहे तो नेत्रृत्वाचा. त्याला बाळासाहेब आंबेडकर हा एकच पर्याय आहे. आपली खंत मान्य करतांनाच आपण या दिशेने विचार केल्यास उत्तरे सापडतील असे वाटते. ■ ■

- नरेंद्र शेलार

मैत्रिणीची शाळा

4 मार्च 2026 आम्ही माझ्या बाबांच्या 5 व्या स्मृतिदिनानिमित्त वर्धेला आलो होतो. तिथेच माझी मैत्रीण श्यामली मला भेटायला आली आणि आम्हाला तिच्या शाळेमध्ये विज्ञान प्रदर्शनीचे प्रमुख पाहुणे म्हणून आर्मंत्रित केले. माझी मैत्रीण महिलाश्रम बुनियादी शाळेमध्ये मुख्याध्यापक या पदावर दोन ते तीन वर्षापासून कार्यरत आहे आणि ही माझ्यासाठी खूप अभिमानाची गोष्ट आहे. तिच्या आग्रहास्तव आम्ही दोघेही, म्हणजे डॉ. चंद्रमणी कांबळे आणि मी डॉ. सूर्यकांता कांबळे 2.30 श्रद्ध ला तिच्या शाळेत गेलो.

शाळेचा परिसर अगदी स्वच्छ व नीटनेटका होता. अगदी आत आल्याआल्या मन प्रसन्न झाले. आम्ही येताच तिने आमचे खूप उत्स्फूर्त स्वागत केले. जेव्हा आम्ही तिच्या कार्यालयात गेलो तिथे तिच्या मुख्याध्यापक म्हणून नावाची पाटी पाहून उर अभिमानाने भरून आला. महिलाश्रम बुनियादी शाळा म्हणजे वर्धेतील एक नामांकित व प्रसिद्ध शाळा आहे आणि अशा शाळेची माझी मैत्रीण मुख्याध्यापक आहे हे बघून खूप आनंद वाटला आणि मन आपोआपच भूतकाळात गेले. मी आणि श्यामली 11 वी मध्ये जे. बी. सायन्स कॉलेजमध्ये सोबतच शिकत होतो. माझे घर कॉलेजच्या अगदी जवळ असल्यामुळे मधल्या सुट्टीत आणि कॉलेज सुटल्यानंतर आमच्या घरी नेहमी येत असे. आम्ही सोबतच कॉलेज सुटल्यानंतर ट्युशनसाठी जात असू. त्यावेळी ही देवळीजवळ असलेल्या एका गावातून वर्धेला कॉलेजसाठी ये जा करीत होती. तिला सकाळी पाच वाजता उठून साडेसात वाजेपर्यंत कॉलेजला यावे लागे. कारण आमचे कॉलेज सकाळी सुरू व्हायचे. कॉलेज संपल्यानंतर जवळपास सात वाजेपर्यंत ट्युशन असायच्या आणि त्यानंतर ती घरी जायची. म्हणजे तिचा पूर्ण दिवस ये जा करण्यात जायचा. तिचे वडील डॉक्टर होते. सहाजिकच तिलाही पुढे डॉक्टर व्हायचे होते. त्यासाठी ती कष्ट घेत होती. परंतु रोजच्या दगदगीमुळे ती नंतर आजारी पडायला लागली. म्हणून मग तिने अकरावीनंतर कॉलेज सोडण्याचा निर्णय घेतला व डीएड साठी प्रवेश घेतला. त्यावेळी दोन वर्षाचे डीएड होते. डीएड झाल्यानंतर लगेचच ती महिलाश्रम शाळेमध्ये शिक्षक या पदावर रुजू झाली. त्यावेळी मी BAMS च्या सेकंड इयरला होते. माझी जेव्हा डिग्री पूर्ण झाली त्यावेळी तिच्या नोकरीला जवळपास 5 ते 6 वर्ष झाले होते आणि ती आर्थिकदृष्ट्या पूर्णपणे सक्षम झाली होती. नोकरी करता करता तिने आपले पुढचे शिक्षण पूर्ण केले व मराठी या विषयात एमए झाली. या दरम्यान आमच्या भेटीगाठी नेहमीच होत असे. 2002 मध्ये तिचे लग्न झाले आणि तिला जीवनसाथी सुद्धा शिक्षकच मिळाले. आम्हा दोघींची मुले सारख्याच वयाचे असल्यामुळे नेहमीच फोनवर किंवा भेटल्यानंतर त्यांच्या भविष्याबद्दल चर्चा होत असे. मैत्रिणी या नात्याने जेव्हा वेळ मिळेल तेव्हा आम्ही एकमेकांना भेटत असू. जवळपास 25 ते 27 वर्ष शिक्षिकेची नोकरी केल्यानंतर त्याच शाळेमध्ये तिला मुख्याध्यापक या पदावर बढती मिळाली. महिलाश्रम बुनियादी शाळा ही वर्धेमधली प्रसिद्ध आणि नावाजलेली शाळा आहे. इथे ॲडमिशन घेण्यासाठी आजही पालकांची पहिली पसंती असते आणि अशा शाळेमध्ये प्रमुख पाहुणे म्हणून आम्हाला बोलाविले ही आमच्यासाठी खूप अभिमानाची बाब आहे. जेव्हा तिच्या टेबलवर आम्ही मुख्याध्यापक म्हणून तिच्या नावाची पाटी बघितली, त्यावेळी माझा उर अभिमानाने भरून आला आणि खूप गर्व वाटला मला माझ्या मैत्रिणीचा! सर्वप्रथम तिने आम्हाला तिच्या शाळेचा परिसर दाखवला आणि नंतर विज्ञान प्रदर्शनीचे परीक्षक म्हणून आम्ही प्रदर्शनी बघायला गेलो. तिथे तिथल्या विद्यार्थ्यांनी आमचे टाळ्याच्या गजरात स्वागत केले. खूप वर्षानंतर शाळेमध्ये मुलांचा किलबिलाट ऐकून मन प्रसन्न झाले. विज्ञान प्रदर्शनीमध्ये तिसऱ्या ते पाचव्या वर्गातल्या विद्यार्थ्यांनी आपले प्रोजेक्ट सादर केले होते. यामध्ये सौर ऊर्जा, सौरमंडल, रिसायकलिंग तसेच आपल्या रोजच्या जीवनात आपण वापरत असलेल्या विविध इलेक्ट्रॉनिक्स यंत्रे जसे की वॉटर फिल्टर, कुलर याविषयीचे प्रदर्शन विद्यार्थ्यांनी केले होते. या विद्यार्थ्यांकडे पाहिल्यावर जाणवत होते की आजचे विद्यार्थी हे खरेच विज्ञान प्रिय आहेत आणि अगदी लहानपणापासून त्यांच्यामध्ये शाळेमधून का होईना विज्ञानाची आवड निर्माण होत आहे. त्यांच्यामध्ये असलेला आत्मविश्वास खरेच वाखाण्यासारखा होता. जेव्हा आम्ही विद्यार्थ्यांना या प्रोजेक्टबद्दल प्रश्न विचारले तेव्हा त्यांनी अगदी आत्मविश्वासाने त्यांची उत्तर दिली. खूप कौतुक वाटत होते या विद्यार्थ्यांचे. बऱ्याच विद्यार्थ्यांनी सांगितले की त्यांना हे प्रोजेक्ट बनवण्यासाठी त्यांची आजी, आई, बाबा, भाऊ, बहीण व शिक्षक यांनी प्रेरित केले. प्रदर्शनी झाल्यानंतर आम्ही परत माझ्या मैत्रिणीच्या ऑफिसमध्ये गेलो. तिथे आमचे स्वागत गुलाबाचे झाड देऊन करण्यात आले. श्यामलीने आमची ओळख तिच्या टीचर स्टाफ आणि कर्मचाऱ्यांना करून दिली. त्यानंतर थंड पेय घेता घेता आम्ही आजच्या शैक्षणिक परिस्थितीविषयी चर्चा केली. यामध्ये मुख्याध्यापक म्हणून तिच्यासमोर असलेली आव्हाने, शिक्षकांचे प्रश्न तसेच पालकांची प्रश्न समस्या आणि विद्यार्थ्यांची प्रगती कशी होईल, यासाठी काय विशेष करता येईल याविषयी सांगोपांग चर्चा झाली. त्यानंतर आम्ही माझ्या मैत्रिणीचा निरोप घेतला आणि परत यायला निघालो. आम्ही जेव्हा शाळेतून परत यायला निघालो त्यावेळी नुकतीच विद्यार्थ्यांना शाळेची सुट्टी झाली होती. त्यावेळी प्रत्येक विद्यार्थ्याला घरी जायची ओढ लागली होती आणि विद्यार्थ्यांचे किलबिलाट संपूर्ण परिसरात दुमदुमत होता. ते चित्र पाहून मला माझ्या शाळेची आठवण झाली आणि मन परत थोड्या वेळासाठी का होईना बालपणात गेले. ■ ■

आरोग्यम् सुखसंपदा

डॉ. सूर्यकांता पाटील
मो. 9923338047

ओबीसींसह सर्व जातींच्या जनगणनेत अडथळे कोण आणताहेत?

2019 च्या निवडणूकीपुर्वी ओबीसींची जातीनिहाय जनगणना करण्याचा निर्णय एनडीए मंत्रिमंडळाने घेतला. मंत्री राजनाथसिंह यांनी तो जाहीर केला. सरकार पक्षाने ऐतिहासिक निर्णय घेतल्याचा सर्वत्र डांगोरा पिटला. लोकसभा निवडणुकीत त्याचा प्रचार केला. मिडियाने देखील ओबीसीचे हितैशी सरकार म्हणून बातम्या पेरल्या. निवडणुकीत फायदा घेतला. हे का करावे लागले, याची पार्श्वभूमी समजून घेणे आवश्यक आहे.

हा चौफेर ओबीसी जागरणाचा परिणाम : मंडल आयोगाच्या काही शिफारशी तत्कालीन प्रधानमंत्री मा. व्ही. पी. सिंग यांनी लागू केल्यापासून त्यात खोडा घालण्याचे काम कमंडळवाद्यांनी केले. ओबीसी शत्रू असल्यासारखे व्यवहार, एबीव्हीपी, बजरंग दल, विहीप इत्यादी संघाच्या संघटनांनी केले. ओबीसींच्या आरक्षणाला विरोध करण्यासाठी आगडोंब पसरवला. परंतु त्याचवेळी ओबीसी संघटनांनी देखील कंबर कसून संघर्ष केला. त्याला दलित आदिवासी संघटनांनी साथ दिली. ओबीसींची नाराजी संघ भाजपला परवडणारी नव्हती. त्यामुळे ओबीसी आरक्षणाला सरळ विरोध करण्याची भूमिका मागे घेऊन, शासन प्रशासनातील ओबीसींचा शिरकाव रोखण्यासाठी इतर उपाय योजले गेले. त्यातील पहिला उपाय म्हणजे ओबीसींना राम मंदिर आंदोलनात गुंतवणे आणि दुसरा उपाय मंडल शिफारशींची तोडफोड करणे, ओबीसींमध्ये फूट पाडणे, हे उपाय योजले गेले. सत्यशोधक विचारांच्या देशातील विविध ओबीसी बहुजन संघटनांनी ओबीसी जनगणनेसाठी दबाव निर्माण केला होता. कॉंग्रेसनी ओबीसी जनगणनेची मागणी लावून धरली होती. लालुप्रसाद यादवांच्या राष्ट्रीय जनता दलाने, अखिलेश यादवांच्या समाजवादी पक्षाने, स्टॅलिन यांच्या द्रविड मुनेत्र कझगमने, बहुजन समाज पार्टीने, रिपब्लिकन विचारांच्या विविध पक्षांनी ओबीसी जागृतीसाठी अभियान चालवले. त्यामुळे मजबुरीने, पराभवाच्या भितीने एनडीएने हा निर्णय घेतला. ओबीसींना वाटले, आता आपली जनगणना होईल. आपण कोणकोणत्या क्षेत्रात मागे पडलो, याची आकडेवारी समोर येईल. मंत्र्यापेक्षा प्रशासनातील अधिकाऱ्यांकडे खरी सत्ता असते. तिथे ओबीसी अधिकारी किती आहेत? सर्व विभागात ओबीसी कर्मचारी किती आहेत? आयात निर्यात धोरण, शेतकरी हिताचे धोरण ठरवताना ओबीसी, शेतकरी हित पाहणारे ओबीसी कर्मचारी किती आहेत? न्यायव्यवस्थेत, मंदिर व्यवस्थापनात, मिडियामध्ये ॲंकर, चिफ एडिटर, विश्लेषक, मिडिया मॅनेजमेंट आणि मालक ओबीसी किती आहेत? कारखान्याचे मालक किती ओबीसी आहेत? केवळ मालक असूनही समाजाचे हित होत नाही. त्यात चालक किती ओबीसी आहेत? त्यातील मॅनेजर ओबीसी किती आहेत? त्याच्या पलीकडे जाऊन ओबीसींच्या हिताची काळजी घेणारे ओबीसी किती आहेत? लेबर काम करणारे ओबीसी किती आहेत? याचा डाटा पुढे येईल, असे ओबीसींना वाटायला लागले. आपण या क्षेत्रात किती मागे पडलो, हे स्पष्ट होईल. आपल्या मुलांना सर्व क्षेत्रात संधी मिळण्याचा मार्ग मोकळा होईल, अशी आशा ओबीसी करु लागला. सध्या वरील सर्व क्षेत्रात ब्राम्हण व तत्सम जातींचा भरणा मोठ्या प्रमाणात असल्याचे स्पष्ट दिसते. त्यातून या क्षेत्रातील सर्वात जास्त संपत्ती तथाकथित उच्च जातींच्या ताब्यात जाताना दिसते. ओबीसी कष्टकरी, शेतकरी या सर्वाधिक संपत्तीच्या क्षेत्रात किती अल्प प्रमाणात आहेत? आणि त्याच्या वाट्याची संपत्ती कोण फस्त करत आहेत? याची आकडेवारी ओबीसी जनगणनेतून पुढे येणार आहे. शिक्षणात, राहणीमानात, सामाजिक दर्जाबाबत ओबीसींचे काय स्थान आहे? तेही जनगणनेत स्पष्ट होईल. यामुळेच काही ओबीसींनी विश्वास ठेवून यांच्या पारड्यात मते टाकली. ज्यांना यांच्या मंडल आयोगापासूनच्या धोकेबाजीची कल्पना आहे, ते विरोधात उभे राहिले. जागृत ओबीसींना जी भिती होती तेच झाले. 2019 ला सत्तेत आल्यानंतर तो ओबीसींना फसवण्याचा डाव होता, हे स्पष्ट झाले. ओबीसींची जातीनिहाय जनगणना करावी लागू नये म्हणून तब्बल सहा सात वर्षे जनगणनाच पुढे ढकलली. त्यानंतर ओबीसींच्या देशभरातील संघटना ओबीसींमध्ये जागृतीचे कार्य सातत्याने करीत राहिल्या. न्यायालयाच्या अनेक निर्णयांमधून ओबीसी किती मागासले आहेत? याची आकडेवारी उपलब्ध नसल्यामुळे ओबीसींच्या विकासासाठी कार्ययोजना आखता येत नसल्याचे शेरे पुढे आले. त्यातून ओबीसींच्या जातीनिहाय जनगणनेचे महत्त्व अधोरेखित झाले. त्यामुळे ओबीसी गोलबंध होऊन जातीनिहाय जनगणनेचा दबाव वाढवू लागला. ओबीसींचा हा दबाव झुगारण्यासाठी, ओबीसी जनगणना टाळण्यासाठी विविध डावपेच खेळले गेले. ओबीसींना नेतृत्वहीन करण्याचा प्रयत्न झाला. नितीशकुमार सारखा ओबीसी मोहरा संघ भाजपच्या गोटात ओढून तसेच महाराष्ट्रातील शिवसेना आणि राष्ट्रवादी कॉंग्रेस या पक्षांमधील बिभीषण गळाला लावून, पक्ष फोडून ओबीसी जनगणनेच्या समर्थक पक्षांना नामोहरम करण्याचा प्रयत्न झाला. ओबीसींना नेतृत्वहीन करण्याचा प्रयत्न झाला. तरीही देशभरातील ओबीसी बहुजनांनी भाजप-एनडीएच्या तोंडाला फेस आणला. सुक्ष्म नियोजनाच्या नावाखाली निवडणुकीत सगळे प्रकार करून सुद्धा कुबड्यांचे सरकार केंद्रात आले. महाराष्ट्र आणि उत्तर प्रदेशात दाणादाण उडाली. तेव्हा फडणवीसला ओबीसी डीएनए आठवला. मराठा ओबीसी संघर्ष पेटवला गेला, स्वार्थी ओबीसी नेत्यांना गळाला लावले, निवडणूक प्रक्रियेत बऱ्याच गोष्टी करुन, विरोधकांना विभाजित करुन विधानसभा निवडणुकीत पाशवी बहुमत मिळवले. परंतु ओबीसी जागृती एवढ्यानेही थोपवली जाऊ शकणार नाही याची जाण असलेल्या सरसंघचालकापासून अनेकांचे स्टेटमेंट कधी ओबीसी जनगणनेच्या बाजूने तर कधी विरोधात येत राहिले. सरसंघचालक जातीव्यवस्था ब्राम्हणांनी तयार केल्याचे बोलतात, परंतु संघापासून, भाजपपासून, शासन प्रशासनापर्यंत ब्राम्हणांचा

भरणा मोठ्या प्रमाणात करुन ओबीसींना डावलले आहे, हे मात्र सांगत नाही. आपण स्वतः देखील ओबीसी, दलित, आदिवासी यांना डावलण्यात सहभागी असल्याचे मात्र लपून ठेवतात. भक्त आणि कच्च्या ओबीसींच्या लक्षात या बाबी येत नाही. मंडल आयोगानंतर ओबीसींच्या जातजनगणनेसाठी मोठा होऊ पाहणारा ओबीसी उठाव सर्व क्षेत्रातील ब्राम्हणी वर्चस्व मोडून काढेल, याची जाणीव त्यांना झाली. ब्राम्हणी वर्चस्व अबाधित ठेवण्यासाठी वाटेल ते करायचे, परस्पर विरोधी स्टेटमेंट द्यायचे, ओबीसी हितासाठी लढणाऱ्या ओबीसी नेत्यांना नामोहरम करायचे, खोटेनाटे आरोप करुन बदनाम करायचे, खोटे नेते मिडियाच्या माध्यमातून मोठे करायचे, ओबीसी, दलित, आदिवासी समुहात विभाजन करायचे, असे प्रकार केले गेले. बिहार विधानसभा निवडणुकीच्या पार्श्वभूमीवर पुन्हा ओबीसी जनगणना करण्याचा निर्णय ओबीसी जागृती मोठ्या प्रमाणात असलेल्या बिहारमध्ये लालुप्रसाद यादवसारख्या खंबीर ओबीसी नेत्याला पराभूत केल्याशिवाय ओबीसी उठावाला थोपवता येणार नाही, याचा कयास बांधून बिहार निवडणुकीच्या तोंडावर पुन्हा ओबीसी जनगणना करण्याचा निर्णय जाहीर करण्यात आला. यावेळी ओबीसी जनगणनेच्या निर्णयाला ऐतिहासिक म्हणून मिडीया आणि चंडीगॅंगने प्रचार केला. एकाच निर्णयाला किती वेळा ऐतिहासिक म्हणता येते? याचे नवच व्याकरण पुढे आले. जातीनिहाय जनगणना जाहीर करुन बिहार मधील ओबीसींना आम्ही ओबीसी जनगणना विरोधी नसल्याचा देखावा करण्यात आला. त्यासाठी नितीशकुमारचा चेहरा वापरण्यात आला. मंडल मसिहा, अस्सल ओबीसी बहुजन नेता लालुप्रसाद यादव यांना पराभूत करण्यासाठी, म्हणजेच ओबीसी उठाव थोपविण्यासाठी एडीचोटीचा जोर लावण्यात आला. ओबीसींना खोटी आश्वासने देण्यात आली. बिहारमधील ओबीसी बहुजनांना छोट्या छोट्या गटात विभाजित केले गेले, आचारसंहिता धाब्यावर बसवून लोकांना निवडणुकीच्या दिवसापर्यंत खैरात वाटण्यात आली. प्रशांत किशोरच्या माध्यमातून लोकांमध्ये संभ्रम निर्माण केला गेला. खरी समस्या पलायन असल्याची चर्चा मोठ्या प्रमाणात करण्यात आली. त्यासाठी वीस वर्षे सत्तेत असलेल्या जेडीयू भाजप सरकारला दोषी न ठरवता वीस वर्षांपूर्वीच्या लालुप्रसाद यादवांच्या सरकारला दोषी ठरवण्याचा आटापिटा करण्यात आला. हिंदू मुस्लिम करता येण्यासाठी ओवेसीला हवा देण्यात आली. एसआयआरचा वापर करण्यात आला. शेतात जंगलात काम करणाऱ्या, कष्टकऱ्यांच्या मुलांच्या शिक्षणाची व्यवस्था करणाऱ्या, ओबीसी, दलित, आदिवासी, मुस्लिम इत्यादी बहुजनांच्या उत्थानासाठी, सामाजिक न्यायासाठी आपली सत्ता वापरणाऱ्या लालुप्रसाद यादवांच्या कार्यकाळाला जंगलराज संबोधले. ओबीसी बहुजनांचे राज, समतेसाठी कार्य करणारे राज म्हणजे जातवर्चस्ववाद्यासाठी जंगलराज असेल परंतु वर्षानुवर्षे शोषित ओबीसी, दलित, आदिवासी आणि धार्मिक अल्पसंख्यांक समाजासाठी ते मंगलराज होते, लोकाभिमुख राज होते. जमिनीवर कष्ट करणाऱ्या, जंगल खोऱ्यात, गावाखेड्यात राहणाऱ्या लोकांच्या न्याय हक्कासाठी लढणाऱ्या लालुप्रसाद यादव यांचे राज्य कोणाला जंगलराज वाटत होते, हे समजून घेणे आवश्यक आहे. मागास म्हणजे जंगली लोकांच्या आर्थिक, सामाजिक उत्थानासाठी काम करणाऱ्या सरकारला जंगल राज संबोधले गेले. परंतु मागासवर्गीय समाजाने हे अभिमानाने सांगितले पाहिजे की आम्ही जंगली असलो तरी न्यायवादी आहोंत. आमच्या हितासाठी काम करणाऱ्या सरकारला जंगलराज म्हणणाऱ्या वर्चस्ववाद्यांना ठणकावले पाहिजे की, आम्ही जंगली असलो तरी समतावादी आहोत. परंतु अल्पशिक्षित, अंधभक्त आणि वैयक्तिक संधीसाधू यांच्या आत्मघातकी भूमिकेमुळे वर्चस्ववाद्यांचे फावले. साध्या भोळ्या लोकांना भ्रमित करण्यात आले. सगळे प्रकार करून बिहार जिंकल्यानंतर आता ऐतिहासिक वगैरे ठरवलेला ओबीसी जनगणनेचा निर्णय पुन्हा गुंडाळल्या गेल्याचे चित्र जनगणनेच्या पहिल्या टप्प्याच्या फॉर्म वरुन, नोटीफिकेशनवरुन पुढे आले.

बाबा बिडकर
मो.- 9923863405

ओबीसींना पुन्हा धोका दिला :- ओबीसीसोबत धोकेबाजी करण्याचा प्रकार पुन्हा घडताना दिसत आहे. अशावेळी ओबीसी डीएनए वाले, ओबीसी सेलवाले, ऐतिहासिक म्हणणारे, हेडलाईन्स छापणारे कोणत्या बिळात लपले? एकही शब्द बोलत नाही. भक्त बिचारे काहीच बोलत नाही. त्यांची पंचाईत झाली. आपण ओबीसी जनगणनेला ऐतिहासिक निर्णय म्हणून खूप उथल उथल केली आणि आता ओबीसींसोबत धोकेबाजी होत आहे. भक्तांमध्ये ओबीसीही बऱ्यापैकी आहे. त्यांना मुस्लिम द्वेषाचे डोज वरच्यावर दिले जातात. परंतु खरी गोम अशी आहे की, ओबीसींना, शिक्षण, नोकऱ्या, सामाजिक स्तर या कोणत्याही बाबतीत मागे ठेवण्यात मुस्लिम, दलित, आदिवासी नाहीत. ओबीसी आरक्षण मंडल आयोगाच्या वेळीही यांनी विरोध केला नाही आणि आता ओबीसींच्या जनगणनेसाठीही दलित आदिवासी, मुस्लिम, शीख, ख्रिश्चन यापैकी कोणाचाही विरोध नाही. ओबीसींच्या हितासाठी असलेल्या जनगणनेला विरोध स्वतःला हिंदू धर्माचे मालक समजणारे संघ भाजपचे मुखंड असलेले विषमतावादी ब्राम्हणी कडबोळे करत आहे. ओबीसी हिंदूंच्या हिताआड येणारे ओबीसी पोरांना मुस्लिम द्वेष शिकवायची एकही संधी सोडत नाही. परंतु ओबीसी आपल्या बरोबरीचे होऊ नये यासाठी कारस्थाने करतात. ओबीसी भावंडांनो हे समजून घ्या. अडथळे ओबीसी प्रतिनिधींनींना, ओबीसी विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीमध्ये, ओबीसींच्या नोकरभरतीच्या वेळी, ओबीसींच्या बढतीच्या वेळी, ओबीसी शेतकऱ्यांच्या समस्या सोडवताना, ओबीसी जनगणना करताना नेमक्या येतातच कशा? धर्माचे ठेकेदार ओबीसींना भावंडे का समजत नाही? त्यांना बरोबरीचा न्याय असला पाहिजे हे का वाटत नाही? त्याच्या वाट्याची सत्ता, संपत्ती त्याला मिळाली पाहिजे, त्याला प्रशासनात 52 टक्के हक्काचा वाटा मिळाला पाहिजे असे का वाटत नाही? यावरुन ओबीसींना ते बरोबरीचे बांधव समजत नाही. त्यांच्या कष्टावर मुनाफेखोरीचे जीवन जगू इच्छितात. धर्म ग्रंथांच्या माध्यमातून त्यांनी तो व्यवहार ओबीसींसोबत वारंवार केला. ओबीसींना डावलणे आपला अधिकार असल्याचे त्यांना वाटते. म्हणून ते आजही ओबीसी जनगणनेला विरोध करण्याची हिंमत करत आहे. ओबीसींना सहज मुर्ख बनवता येते हा समज त्यांच्यामध्ये दृढ झाला आहे. त्यांचा हा स्वार्थी समज ओबीसींना एकजुटीने संघर्ष करुन खोडून काढावा लागेल. आपल्या सोबत डावपेच खेळणारांना धडा शिकवण्यासाठी सामाजिक, राजकीय, शैक्षणिक, सांस्कृतिक इत्यादि सर्व क्षेत्रातील कर्मचारी, अधिकारी, लोकप्रतिनिधी, शेतकरी, कामगार विद्यार्थी आदी सर्वांची एकजूट घडवून संघर्ष करणे निकडीचे झाले आहे. देशाच्या अस्सल मालकाची 52 टक्के कष्टकरी जनसमुहाची हेटाळणी होत असेल तर विशेषतः लोकप्रतिनिधी आणि कर्मचारी यांनी आपल्या आत्मसन्मानाची ही लढाई निकराने लढलीच पाहिजे. ओबीसी एकजुटीतच आपले वैयक्तिक हीत देखील आहे. किरकोळ हितापेक्षा आत्मसन्मानाला, सामाजिक न्याय्यहक्काला सर्वाधिक महत्त्व देऊन आतातरी लहानमोठेपणाचा भाव विसरून सर्वांची एकजूट घडविण्यासाठी गतीने कामाला लागूया. 'उठ ओबीसी जागा हो । संघर्षाचा धागा हो ॥' ■ ■

प्रा. रणजित मेश्राम यांना आज आदरांजली

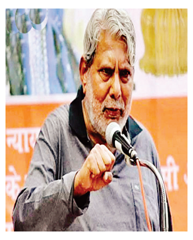

नागपूर : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या चळवळीतील धगधगती मशाल, प्रखर व निर्भीड वक्ते, ज्येष्ठ साहित्यिक व पत्रकार स्मृतिशेष प्रा. रणजित मेश्राम यांच्या स्मृतिप्रित्यर्थ विविध सामाजिक संघटनांच्या वतीने आदरांजली सभेचे आयोजन केले. ही सभा शनिवार, दि. 14 मार्च 2026 रोजी दुपारी 12 ते 3 या वेळेत उर्वेला कॉलनी, वर्धा रोड येथील बानाई सभागृहात आयोजित केली. सभेच्या अध्यक्षस्थानी काष्ट्राईब कर्मचारी कल्याण महासंघाचे अध्यक्ष अरुण गाडे राहणार आहेत. या कार्यक्रमाला भन्ते नागदीपंकर, संध्या राजूरकर, उषा बौद्ध, प्रा. रमेश पिसे, इंजि. पद्माकर गणवीर, प्रा. सरोज आगलावे, पुष्पा बौद्ध, कॉ. राजेंद्र साठे तसेच डॉ. एम.एस. जांभुळे आदी मान्यवर प्रमुख उपस्थित राहणार आहेत. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. राहुल मून करणार आहेत. दरम्यान, महाराष्ट्र राज्य काष्ट्राईब कर्मचारी कल्याण महासंघ, संविधान परिवार, राष्ट्रीय संयुक्त मोर्चा, भारतीय बौद्ध महासभा, दै. बहुजन सौरभ, संथागार फाऊंडेशन, आशा गट प्रवर्तक संघटना, धम्म संगोष्टी परिवार, समता सैनिक दल, राष्ट्रीय एकता आंदोलन तसेच विविध सामाजिक संघटनांनी आदरांजली सभेला मोठ्या संख्येने उपस्थित राहावे. असे आवाहन संजय सायरे, श्यामराव हाडके, रवि पोथारे, डॉ. टी.के. वासनिक, कैलास खोंडे यांनी केले आहे.

कर्मवीर हरिदास आवळे स्मृतीदिनी 15 मार्चला परिसंवाद

नागपूर : कर्मवीर हरिदास आवळे बाबू प्रतिष्ठानद्वारा रविवार दि. 15/3/2026 ला दुपारी 2.30वाजता डॉ. आंबेडकर मिशन मुकुंदराव आंबेडकर चौक लष्करीबाग नवा नकाशा नागपूर येथे कर्मवीर ॲड. हरिदास आवळे बाबूजी यांच्या 56 व्या स्मृती दिनानिमित्त परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले आहे. परिसंवादाच्या विषय कर्मवीर हरिदास आवळे यांची राजकिय दृष्टी व सवैधानिक मूल्यांचे भवितव्य. सभेचा अध्यक्षस्थानी विनायकराव जामगडे, प्रमुख वक्ते व अतिथी डॉ. पुरण मेश्राम माजी कुलसचिव रातुम नागपूर विद्यापीठ प्रमोद काळबांधे, संपादक सकाळ, धर्मपाल मेश्राम उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र रा.अनुसूचित जाती आयोग. ॲड. सुरेश घाटे. याप्रसंगी कर्मवीर ॲड. हरिदास आवळे बाबू जीवनगौरव पुरस्कार हरिश चहांदे माजी समता सैनिक दल अध्यक्ष यांना देण्यात येणार आहे. गजानन आवळे पुरस्कार ग्रंथालय चळवळींचे कार्यकर्ते छगन आवळे यांना देण्यात येईल. जगन्नाथ काशिनाथ गेडाम पुरस्कार आंबेडकरी चळवळीचे कार्यकर्ते कवी गायक प्रबोधनकार सूर्यभान शेंडे यांना देण्यात येईल. याप्रसंगी राजकुमार मेश्राम, बी. टी. वाहणे, रामभाऊ बागडे, सिद्धार्थ मंडपे, मनोहर गजभिये यांचा सत्कार करण्यात येईल.

नॉर्थ नागपूर सिनीयर सिटिझन फोरम व महिला फोरम, युवा ग्रॅज्युएट फोरम तर्फे

प्रा. रणजीत मेश्राम यांना आदरांजली

नागपूर : जेष्ठ पत्रकार, प्रखर विचारवंत, आंबेडकरी चळवळीचे अभ्यासक आणि निर्भिड लेखणीचे धनी प्रा. रणजीत मेश्राम यांच्या स्मृतीस विनम्र अभिवादन केले. त्यांच्या जाण्याने सामाजिक, वैचारिक आणि साहित्यिक क्षेत्रात निर्माण झालेली पोकळी कधीही भरून न निघणारी आहे. आपल्या लेखनातून त्यांनी अन्यायाविरुद्ध आवाज उठवला, बहुजन समाजाच्या प्रश्नांना वाचा फोडली आणि समतेच्या विचारांची मशाल प्रज्वलित ठेवली. त्यांच्या पवित्र स्मृतीस आदरांजली वाहण्यासाठी आयोजित करण्यात आलेल्या सभेस आज नॉर्थ नागपूर सिनीयर सिटिझन फोरमच्या इंदोरा स्थित कार्यालयात स्मृतीशेष प्रा. रणजीत मेश्राम यांना भावपूर्ण अभिवादन करण्यात आले.

नॉर्थ नागपूर सिनीयर सिटिझन फोरमचे नरेश साखरे यांनी आपल्या मनोगतात सांगितले की, 'प्रा. मेश्राम हे केवळ व्यक्ती नव्हते, तर ते एक सशक्त व स्पष्टवक्ते आणि प्रामाणिक विचारप्रवाह होता. त्यांनी आयुष्यभर समता आणि स्वाभिमान यासाठी लेखणी हाती घेतली. अश्विन बोरकर, अजय गौतम, महिला फोरमच्या नंदिनी गौतम, अंजली धारगावे, युवा ग्रॅज्युएट फोरमचे धम्मा मनवर, विक्रम बोरकर यांनी यांनी आपापल्या भावणा व्यक्त केल्या. त्यांच्या आठवणींनी ते गहिवरून आले होते. 'प्रा. मेश्राम यांचे मार्गदर्शन, त्यांची जिद्द आणि समाजासाठीची तळमळ आम्हा युवकांसाठी दीपस्तंभासारखी आहे. त्यांच्या विचारांची ज्योत आम्ही कधीही विझू देणार नाही.'शेवटी सर्वांनी त्यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ शांतता प्रस्थापित करून स्वयंपूर्ण चिंतनाने अभिवादन केले आणि सामाजिक एकजूट, समता आणि परिवर्तनाच्या कार्यात अधिक सक्रिय राहण्याचा निर्धार व्यक्त केला. यावेळी फोरमचे अनिरूद्ध बोदेले, ॲड. मंडपे, मधुकर गौतम, श्याम सनकाळे, नरेश कोटांगले, विवेक निमगडे, लक्ष्मीचंद कठाणे तसेच इतर सहकारी आणि महिला फोरमच्या उषा उके, गौतमी पानतावने, हर्शिणी गौतम, बबीता थत्ते तसेच युवा फोरमच्या पल्लवी सिद्धार्थ, रोहिनी देशभ्रतार, अतुल खोब्रागडे, अश्विन सनकाळे, आशिश आणि इतर मित्र परिवार यांनी आदरांजली वाहिली.

सत्यशोधक विवाह पद्धतीने लग्न सोहळा

महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचा पुढाकार

चामोर्शी : महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मुलन समितीच्या सहकार्याने लखन शोभा बाळकृष्ण पाटील रा. लालखेड मुक्ताईनगर जिल्हा जळगांव यांचा विवाह माहेश्वरी वेणु वासुदेव आभारे धारगांव भेंडाळ तालुका चामोर्शी हिच्यासोबत सत्यशोधक विवाह पद्धतीने संविधानाचे वाचन करून दि. 5 मार्चला पार पडला. सर्वप्रथम सावित्रीबाई फुले, मा. जिजाऊ, ज्योतिबा फुले, शिवाजी महाराज, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमेला नववधुवरांनी पुष्पहार अर्पण करून संविधानाचे वाचन केले. सदर विवाहात जात, धर्म, अंधश्रद्धा मुहूर्त न बघता, धार्मिक विधी न करता, अगदी साध्या पद्धतीने विवाह लावण्यात आला. प्राथमिक शाळा धारगांवच्या विद्यार्थ्यांना पुस्तकाचे वाटप व वृक्षारोपण करून महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलनचे राज्य कार्यकारणी सदस्य रामभाऊ डोंगरे व डॉ. सुनिल भगत नागपूर यांच्या मार्गदर्शनाखाली आगळा वेगळा विवाह सोहळा पार पडला. धारगांव येथील विवाह सोहळ्यास अनिसचे डॉ. विकास होले, देवयानी भगत, मंगला गाणार नागपूर, प्रा. मुनिश्वर बोरकर, दशरथ साखरे, सहदेव रामटेके, दिलीप गेडाम मुल शाखा महा. अंनिस, पाल, सुके, यांचेसहीत धारगांव येथील सर्व जाती-धर्माचे नागरिक प्रामुख्याने बहुसंख्येने उपस्थित होते.

महत्वाचे

भिक्खू निवास बौद्ध विहार येथे महिला उपासकांनी महिला दिन प्रथमतः साजरा

नागपूर : दीक्षाभूमी परिवारातील भिक्खू निवास बौद्ध विहार येथे महिला उपासकांनी महिला दिन प्रथमतः साजरा केला. महिला उपासक गेल्या अनेक वर्षापासून नियमित बुद्ध वंदना करतात. रविवार आणि पौर्णिमेच्या दिवशी दीक्षाभूमी परिसरातील 22-प्रतीज्ञा स्तंभावर लीखीत 22-प्रतिज्ञांचे सामुहिक वाचन करतात. प्रथमतःच या महिलांद्वारे जागतिक महिला दिनानिमित्त बुद्ध विहारात कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. मातोश्री सावित्रीबाई फुले, फातीमा बेग, मातोश्री रमाबाई आंबेडकर, यांनी समाज घडविण्याकरीता केलेल्या त्यागाचे स्मरण करुन अभिवादन केले. भारतीय संविधाने दिलेल्या अधिकारामुळे विशेषतः मागासवर्गीय समाजाने केलेल्या सामाजिक, शैक्षणिक, राजकीय आणि आर्थिक विकासाबद्दल चर्चा केली. उपस्थित महिलांचे पुष्पगुच्छ देवून स्वागत करण्यात आले. कार्यक्रमाची सांगता नास्त्याने करण्यात आली. असे डब्ल्यू. एल. फुसाटे यांनी सांगितले आहे.

त्रिरत्न बौद्ध महासंघ, धम्मलोक दक्षिण पश्चिम केंद्रा तर्फे महिला दिन साजरा

नागपूर : धम्मलोक दक्षिण-पश्चिम केंद्र जोगीनगर, नागपूर येथील धम्ममित्र महिलांनी, महिला दिनानिमित्त अतिशय उत्साहात व आनंदात साजरा केला, प्रधम सत्रात धम्ममित्र संध्या नरवाडे यांनी तथागत गौतम बुद्धांना पुष्प, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, भंते उ. संघरक्षित, माता रमाई यांना पुष्पमाला अर्पण करून त्रिशरण व पंचशिल, विधायक पंचशील ग्रहण करुन महिलांना प्रबोधन केले व विविध प्रकारच्या पदार्थांची चव घेऊन भोजन केले. नंतरच्या सत्रात गीत व सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर करुन उपस्थितांचे आभार मानले.

साहित्यिक ज. वि. पवार यांची सदिच्छा भेट

वर्धा : आंबेडकरी चळवळीचे भाष्यकार व दलित पँथरचे संस्थापक सदस्य साहित्यिक ज. वि. पवार यांची आंबेडकरी स्त्रीवादी लेखिका सुषमा पाखरे यांनी यवतमाळ येथे भेट घेऊन पुष्पगुच्छ देत त्यांचे स्वागत केले. नेर येथे पार पडलेल्या वैदर्भीय आंबेडकरी महिला संमेलनानिमित्त विदर्भ दौऱ्यावर असताना प्रा. डॉ. सागर जाधव यांच्या निवासस्थानी भेट झाली. यावेळी पवार यांनी आंबेडकरी चळवळ, पँथर आंदोलन आणि आंबेडकरी साहित्य याविषयी मार्गदर्शन केले. तसेच डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या अप्रकाशित साहित्याच्या प्रकाशनासाठी शासनाने अधिक गतीने पुढाकार घेण्याची गरज असल्याची भावना त्यांनी व्यक्त केली. या प्रसंगी प्रा. डॉ. रेखा मेश्राम, प्रा. भारत शिरसाट, प्रा. डॉ. सागर जाधव, सागर भवते, संविधान विश्लेषक अनंत भवरे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

15 मार्चपासून महाराष्ट्रात राज्यव्यापी आंबेडकर मेळा ऑन व्हील्स

नागपूर : बाबासाहेब डॉ. बी.आर. आंबेडकर यांच्या 135 व्या जयंती निमित्ताने महाराष्ट्रातील संपूर्ण छत्तीसही जिल्ह्यांमध्ये आंबेडकरवादी चळवळीप्रती जनजागृती निर्माण करण्याकरिता दोन महिन्याच्या कालावधीत सात टप्प्यांमध्ये 'चालत्या फिरत्या आंबेडकर मेळ्याचे' ('आंबेडकर मेळा ऑन व्हील्स' चे) राज्यव्यापी आयोजन करण्यात येत आहे. मान्यवर कांशीरामजी यांच्या जयंती पासून म्हणजे 15 मार्च 2026 पासून मेळ्याची सुरुवात होत आहे आणि मेळ्याचे समापन 17 मे 2026 ला आठव्या बहुजन परिषदेच्या माध्यमातून होणार आहे. या आयोजनाद्वारे फुले-शाहू-आंबेडकरांचे परिवर्तनवादी विचार महाराष्ट्रातील कानाकोपऱ्यांमध्ये पोहोचविण्याचा उदात्त हेतू आहे. प्रत्येक जिल्ह्यातील तहसील आणि प्रमुख शहरांमध्ये जाऊन, चौकाचौकांमध्ये नुक्कड सभा घेऊन महापुरुषांच्या विचारसंवर्धनाचे कार्य पार पाडल्या जाणार आहे. या मेळ्यामध्ये विद्यार्थी, महिला, पुरुष व कर्मचारी या सर्वांचा समावेश असणार आहे. 'आंबेडकर मेळा ऑन व्हील्स'च्या या राज्यव्यापी कार्याला महाराष्ट्रातील जनतेने सहकार्य करावे असे आवाहन 'कहीं हम भूल न जायें' अभियानाचे ॲड. अतुल पाटील यांनी केले आहे.

निधन वार्ता

कपिल कृष्णाजी बोरकर

नागपूर : कपिल कृष्णाजी बोरकर यांचे निधन झाले, त्यांची अंत्ययात्रा कृष्णाजी बोरकर यांचे निवासस्थान शांतीनगर येथून शुक्रवार दि. 13 मार्च 2016 शांतीनगर स्मशानभूमी येथे अंतिम संस्कार झाले.

सार्वजनिक जीवनात वावरतांना युवतीनी समाजभान बाळगावे : शोभा ढोके

नागपूर : डॉ. मधुकर वासनिक पी. डब्ल्यू. एस. कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालयामध्ये आंतरराष्ट्रीय महिला दिन उत्साहात साजरा केला. 'सत्कार हा व्यक्तीचा होत नसून तो व्यक्तीच्या कर्तृत्वाचा होत असतो. आयुष्यात कितीही संघर्ष आणि हालअपेष्टा वाट्याला आल्या तरी स्त्रीने आपले पाऊल डगमगू देऊ नये. आपल्या स्वत्व आणि चारित्र्याशी तडजोड करू नये. जिजाई, सावित्री आणि रमाई या आजच्या आधुनिक आणि सुशिक्षित स्त्रीच्या आदर्श असल्या पाहिजेत. असे प्रबोधनात्मक आणि तितकेच परखड विचार जेष्ठ स्त्रीवादी सामाजिक कार्यकर्ता आणि माजी पंचायत समिती सदस्य शोभा ढोके यांनी व्यक्त केले. डॉ. मधुकर वासनिक पी.डब्ल्यू.एस. कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालयामध्ये आयोजित महिला दिनाच्या प्रमुख अतिथी म्हणून त्या बोलत होत्या. स्थानिक डॉ. मधुकर वासनिक पी.डब्ल्यू.एस. कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, कामठी रोड येथे नुकतेच उत्साहात जागतिक महिला दिन समारोहाचे आयोजन नुकतेच करण्यात आले. याप्रसंगी खापरखेडा पंचायत समितीच्या माजी सदस्य आणि धडाडीच्या स्त्री सामाजिक कार्यकर्ता शोभा ढोके यांना प्रमुख अतिथी म्हणून आमंत्रित करण्यात आले. उत्तर नागपूर प्रभाग 2 च्या नगर सेविका संगीता पाटील आणि भोला खोब्रागडे यांना विशेष अतिथी म्हणून निमंत्रित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान प्राचार्या डॉ. प्रज्ञा बागडे यांनी भूषविले. याप्रसंगी उपप्राचार्या प्रा. गामिनी मेश्राम आणि एम. सी. व्ही.सी. विभाग प्रमुख प्रा. रेखा बावनकुळे आणि महिला समितीच्या समन्वयक डॉ. अमृता डोरलीकर यांची विशेष उपस्थिती होती. महिला दिनाचे औचित्य साधून शोभा ढोके, संगीता पाटील आणि भोला खोब्रागडे यांचा महाविद्यालयाच्या वतीने शाल आणि सन्मानचिन्ह देऊन विशेष सत्कार मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आला. प्राचार्या डॉ. प्रज्ञा बागडे यांनी विचार व्यक्त केले. प्रास्ताविक डॉ. अमृता डोरलीकर यांनी विषद केली. सर्व सत्कारमूर्ती आणि मान्यवरांचा परिचय प्रा. सरोज वटे यांनी करून दिला. संचालन डॉ. आसिया सय्यद यांनी केले तर आभार प्रा. रुचिका वासनिक यांनी मानले

त्रिशरण बुद्ध विहार, आशीर्वादनगर येथे महिला दिन साजरा

नागपूर : जागतिक महिला दिनानिमित्त पंचशील बहुउद्देशीय महिला मंडळ यांच्या वतीने त्रिशरण बुद्ध विहार, आशीर्वाद नगर येथे मोठ्या उत्साहात कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.

कार्यक्रमात जेष्ठ महिला इंदू भिमराव खोब्रागडे यांचा सत्कार करण्यात आला. तसेच कार्यक्रमात उपस्थित मान्यवरांचे स्वागत करण्यात आले. अर्चना यांनी सरोज यांचे, सरिता यांनी तक्षशिला यांचे, शीला यांनी एस. शामकुवर यांचे, इंदू यांनी भिमराव यांचे, प्रीत यांनी शाक्य यांचे, विद्या यांनी यशोधरा यांचे, युगमाला यांनी प्रीत यांचे, तसेच नगरसेविका वर्षा बंडू डोंगरे यांचे कमीटीनी स्वागत केले.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी यशोधरा तामगाडगे होत्या. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक सचिव प्रित शाक्य यांनी केले, तर संचालन ज्योत्सना चहांदे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या शेवटी माया चुनारकर यांनी आभार प्रदर्शन केले.

कार्यक्रमात प्रमुख वक्त्या तक्षशिला कमलाकर वाघधरे यांनी 'राजकारण व समाजकारणातील महिला नेतृत्व - बौद्ध धम्म आणि संविधानिक मूल्य' या विषयावर मार्गदर्शन करताना सांगितले की, महाप्रजापती गौतमी यांनी सुमारे 2500 वर्षांपूर्वी महिलांचे सामाजिक नेतृत्व करत भगवान बुद्धांकडून महिलांना शैक्षणिक, आध्यात्मिक व सामाजिक समानतेचा अधिकार मिळवून देत पहिला सशक्त संघ निर्माण केला.

तसेच प्रा. डॉ. सरोज एस. डांगे (शामकुवर) यांनी 'बुद्ध आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे समता व स्त्री शिक्षणावरील विचार - आधुनिक महिलांसाठी प्रेरणा' या विषयावर प्रबोधन केले.

यावेळी नगरसेविका वर्षा बंडू डोंगरे यांनीही सद्विचार व्यक्त करून महिला सक्षमीकरणाचे महत्त्व अधोरेखित केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षांनीही महिलांच्या सामाजिक व शैक्षणिक प्रगतीबाबत मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाला पदाधिकाऱ्यांसह उपासक व उपासिका अर्चना, संघमित्रा, विद्या, वनिता, युगमाला, सुरेखा, कल्पना, उपासक बंडू डोंगरे, भिमराव खोब्रागडे, शालिक शाक्य यांच्यासह परिसरातील अनेक महिला मोठ्या संख्येने उपस्थित होत्या.

आशा वर्कर युनियन सीटू तर्फे महिला दिन साजरा

नागपूर : आशा व गटप्रवर्तक कर्मचारी युनियन (सिटू) नागपूर जिल्हा तर्फे रमाई स्मारक बुद्ध विहार सभागृह उंटखाना येथे जागतिक महिला दिवस साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाला प्रामुख्याने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व तथागत गौतम बुद्ध संयुक्त जयंती समिती उंटखाना मधील पुरुष मंडळींनी सर्व महिलांना पुष्पगुच्छ देऊन व लस्सी वाटप करून सर्व महिलांचे स्वागत केले. कार्यक्रमाचे संचालन आशा वर्कर युनियनचे अध्यक्ष कॉ. राजेंद्र साठे यांनी केले असून आंबेडकर जयंती समितीचे अध्यक्ष संजय आंभोरे, भगवान भगत, धीरज गवळी, राजेंद्र ढोले, लक्ष्मी कोत्तेजवार, मनीषा रामटेके, संगीता उमाठे यांनी आपले विचार मांडले. कार्यक्रमाला प्रामुख्याने कॉ. राजेंद्र साठे, प्रीती मेश्राम, लक्ष्मी कोत्तेजवार, संजय अंभोरे, संगपाल गाणार, राजेंद्र ढोले, अनंता रामटेके, धीरज गवळी, विजय सातपुते, संजय मेश्राम, अविनाश मून, भगवान भगत, ईश्वरी बोरकर, दीक्षा रामटेके, शिल्पा हाडके, शालिनी मानवटकर, भावना तुकडाम, अश्विनी मेंढे दिपीका पकिड्डे प्रामुख्याने उपस्थित होते.

मॉर्निंग योगा गृप तर्फे जागतिक महिला दिन साजरा

नागपूर : मॉर्निंग योगा गृप फ्लाईंग क्लब परीसर नागपूर येथे जागतिक महिला दिन खूप उत्साहात साजरा करण्यात आला. डॉ. शिंगणे यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या या कार्यक्रमात प्रमुख अतिथी डॉ. अविनाश गावंडे अधिक्षक गव्ह. मेडिकल कॉलेज नागपूर व जया देशमुख सामाजिक कार्यकर्त्या मराठा सेवा संघ, जिजाऊ ब्रिगेड प्रदेश उपाध्यक्ष, तसेच प्रकाश बाबडे उद्योजक, कोकाटे उद्योजक, अभिजीत गऊलकर उद्योजक, विकास वानखेडे, संजय यादव यांच्या प्रमुख उपस्थितीत पार पडला. मॉर्निंग योगा गृपच्या सदस्या रुपाली, नलिनी, सपना, विणा, योगिता, संगीता, प्रज्ञा, कल्याणी, रंजना, आरती, ज्योती, भारती यांनी समूह तसेच एकल नृत्य सादर केले. विजया सोनडवले, कुमुद तेलरांधे, हेमा भुजाडे, योगीता सम्यक, जयश्री खोब्रागडे, गंधाली ओक यांनी भारतात होऊन गेलेल्या महानायिकांच्या वेशभूषेत येऊन त्यांचे संदेश सांगितले. संचालन माधुरी नाल्हे यांनी तर आभार प्रदर्शन कल्पना हाते यांनी केले. मागील पांच वर्षांपासून मॉर्निंग योगा गृप तर्फे स्वातंत्र्य दिन, प्रजासत्ताक दिन, जागतिक महिला दिन, योग दिवस, सावित्रीबाई फुले जयंती इ. कार्यक्रम साजरे केले जातात.

पात्र असणारांचा सन्मान करावा : भंते डॉ. उपगुप्त महाथेरो

उल्हासनगर : असेवनाच बालाने, पंडितानच्च सेवना च्च पूजाच पूजनीयाने, एते मंगलमुत्तमे असे तथागतांनी महामंगल सुत्तात सांगितले आहे. त्यामुळे पात्र आहेत, पूजनीय आहेत त्यांचाच सन्मान करावा, कुणाचाही सन्मान करू नये, असे मार्गदर्शन भंते डॉ. उपगुप्त महाथेरो, कार्याध्यक्ष अखिल भारतीय भिख्खू संघ(पूर्णा जि.परभणी) यांनी केले. बुद्ध विहार समन्वय समितीद्वारा आयोजित बुद्ध विहारांचे चवथ्या राष्ट्रीय अधिवेशनाचे उद्घाटन शहीद अरुण कुमार वैद्य, टाऊन हॉल, उल्हासनगर न. 3 (पश्चिम), मुंबई येथे 28 फेब्रुवारी 2026 रोजी पार पडले. पुढे भंते म्हणाले माणसाला प्रज्ञा प्राप्त झाली पाहिजे. प्रज्ञा प्राप्तीमुळे चांगले - वाईट, लाभ - हानी, हित - अहित कळते. पण, त्यासाठी चित्ताची सती (जागरूकता)आवश्यक असते. या प्रसंगी शाम गायकवाड, उद्घाटक, अशोक सरस्वती बौद्ध, डॉ. चंद्रकांत साळवे, स्वागताध्यक्ष, महेंद्र बुद्धरत्न, मुख्यसंयोजक, प्रा. घनशाम धाबर्डे, ए.के. पाटील, आनंद भालेराव, घनशाम साळवे, मेहरा गायकवाड, शुक्राचार्य गायकवाड, जी. मोहनन (चेन्नई), यांची उपस्थिती होती. भिख्खू संघाने उपस्थित प्रतिनिधींना त्रिसरण, पंचशील दिले. त्यानंतर सुत्त पठण झाले. उद्घाटन सत्रानंतर भोजन व त्या नंतर तीन चर्चा सत्र झाले. यात बुद्ध विहार संस्कृती निर्माण करण्यात महिलांची भूमिका, धम्मक्रांती गतिमान करण्यात युवा आणि महिलांची भूमिका व वर्तमान परिप्रेक्षात युवा शक्तीची धम्मक्रांती मध्ये भूमिका या विषयांचा समावेश होता. यात अनेक प्रतिनिधींनी भाग घेतला. अधिवेशनात महाराष्ट्र, मध्य प्रदेश, राजस्थान, तामिळनाडू, आंध्र प्रदेश, कर्नाटक, येथील स्त्री, पुरुष, युवा, युवती उपस्थित होत्या.

ब्राम्हणी संस्कृतीपासून मुक्त व्हा : आशू सक्सेना

खामला येथील सम्यक बुद्ध विहारात महिला दिवस व सावित्रीआई फुले स्मृती दिन

नागपूर : जागतिक महिला दिवस हा महिलांच्या हक्क, स्वाभिमान, विद्रोह आणि अन्यायाला नकार देण्याची प्रेरणा देणारा दिवस आहे. त्यामुळे महिलांनी अन्यायाविरुद्ध संघर्ष करत राहिले पाहिजे. शिक्षणासाठी क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले यांनी सुरू केलेल्या चळवळीची परंपरा टिकवण्यासाठी शिक्षणाच्या हक्काच्या संरक्षणासाठी प्रत्येकाने स्वतःपासून लढा सुरू केला पाहिजे, असे प्रतिपादन सुप्रसिद्ध कम्युनिस्ट नेत्या आशू सक्सेना यांनी केले. सम्यक बुद्ध विहार, जुनी वस्ती खामला येथे बुद्ध विहार समन्वय समितीच्या वतीने आयोजित जागतिक महिला दिवस व क्रांतीज्योती सावित्रीआई फुले स्मृती दिन कार्यक्रमात त्या प्रमुख वक्त्या म्हणून बोलत होत्या. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानावरून बोलतांना प्रा. डॉ. सरोज आगलावे यांनी महिलांनी प्रतिकूल परिस्थितीतही आपले व्यक्तिमत्त्व घडवून स्वाभिमान आणि हक्कांसाठी संघर्ष उभारला पाहिजे, असे आवाहन केले. या प्रसंगी पाली भाषेत पीएच.डी. प्राप्त केल्याबद्दल डॉ. शालिनी बागडे, तसेच डॉ. श्रेया आणि श्रीकांत नंदागवळी या दाम्पत्याचा नागरी सत्कार करण्यात आला. तसेच सुचिता बुरबुरे यांनी नेट परीक्षा उत्तीर्ण केल्याबद्दल त्यांचा गौरव करण्यात आला. कार्यक्रमात डॉ. माधुरी लोखंडे, प्रमिला सोनवणे, तनुजा झिलपे, स्नेहल पाटील, शालिनी गायकवाड, नीलम पाटील आणि गोपिका खोब्रागडे यांनी आपले विचार व्यक्त केले. प्रास्ताविक सुविता विश्वनाथ लोखंडे यांनी केले, तर माया जामगडे यांनी आभार प्रदर्शन केले. अशोक सरस्वती बौद्ध, प्रा. घनशाम धाबर्डे, ए. के. पाटील, प्रा. आनंद वासनिक, धेनुत्तम बोंबार्डे, ॲड. उत्तम शेंडे, पुंडलिक गायकवाड आणि दामोदर लोखंडे यांनी सहकार्य केले.

महात्मा फुले शिक्षण संस्थेत जागतिक महिला दिवस व क्रांतिज्योती सावित्रीआई फुलेंना अभिवादन

नागपूर : महात्मा फुले शिक्षण संस्था, रेशीमबाग, नागपूर येथे महिला विकास समिती द्वारा जागतिक महिला दिवस व क्रांतीज्योती सावित्रीआई फुले स्मृतीदिन संपन्न झाला. सर्वप्रथम क्रांतीसूर्य महात्मा जोतीराव फुले व क्रांतीज्योती सावित्रीआई फुले यांच्या पुतळ्यास संस्थेचे व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रा. अरुण पवार व प्रमुख पाहुणे व वक्ता डॉ. मेघना वासनकर (बगडे), उपायुक्त तथा परिवहन व्यवस्थापक, नागपूर महानगर पालिका यांच्या शुभहस्ते माल्यार्पन करून मानवंदना देण्यात आली व मान्यवरांचे हस्ते दिप प्रज्वलन करून कार्यक्रमाची सुरुवात करण्यात झाली. याप्रसंगी विविध क्षेत्रात कार्यरत महिलांचा सत्कार करण्यात आला. सत्कारमूर्ती लाभलेल्या नवनिर्वाचित नगरसेविका मंगला संजय मस्के, मानसी नितिन सिमले, ज्योती अरविंद देवघरे तसेच सामाजिक कार्यकर्त्या रंजना गंगाधर कडूकर, उद्योजिका शितल पंकज नेरकर, महिला संघटक सुरेखा विजय गाणार, मेहंदी रांगोळी आर्टिस्ट सरीता हेमंत पारधी यांना शाल, मोमेन्टो, श्रीफल व रोपटे देऊन मान्यवरांचे हस्ते सन्माननीत करण्यात आले. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे डॉ. मेघना वासनकर (बगडे) यांनी आपल्या मार्गदर्शन केले. अध्यक्ष भाषणात प्रा. अरुण पवार यांनी महिलांना शुभेच्छा देऊन प्रोत्साहन पर मार्गदर्शन केले. यानंतर जागतिक महिला दिना निमित्य समिती द्वारा सांस्कृतिक कार्यक्रम, ग्रुप डान्स द्वारा भव्य रूपात सादरीकरण केले. संचालन शोभा लेकुरवाळे यांनी केले, तर उज्वला पाटील यांनी प्रास्ताविक व मान्यवरांचे आभार मानले. प्रमुख उपस्थिती म्हणून गुलाब चिचाटे, रविन्द्र अंबाडकर, मुकेश घोळसे, तसेच राजेंद्र पाटील, मोहित श्रीखंडे, डॉ. अभिजीत पोतले, प्रा. पंकज कुरळकर, देवेंन्द्र काटे, नंदू कण्हेर तसेच सुलेखा पवार, नंदा सोनुले, ज्योती बनकर, हेमलता घोळसे, अर्चना घोंगडी, शितल श्रीखंडे, मंगला ठाकरे, सिंधू कांडलकर, ज्योती ठाकरे, कविता खसाळे, सिमा गाडगे, रचना कन्हेर, संगिता बानाईत, नलिनी उमप, कुंदा राऊत, सरीता पोतले, वंदना क्षिरसागर, मेघा बिडकर, ममता गोबरे विविध क्षेत्रातील महिला भगिणी समाज बांधव कार्यकर्ते कर्मचारीवृंद विद्यार्थीगण उपस्थित होते.

अंनिसने केला पोलीस महिलांचा सन्मान

कोराडी : महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती कोराडी शाखेच्या वतीने पोलिस ठाणे कोराडी येथे महिला अधिकारी व कर्मचाऱ्यांचा संविधान उद्देशिकेची प्रत, नशाबंदी मंडळाचे व्यसनमुक्तीपर विचार पुस्तिका व पुष्पगुच्छ देऊन सन्मानित केले. पोलिस ठाण्यात कार्यावर तत्पर असणाऱ्या महिला हवालदार लक्ष्मी बिंजाडे, महिला नाईक शिपाई कविता यादव, नसरीन शेख, महिला शिपाई दीपा बोराडे, सुजाता रायपुरे, महिला होमगार्ड प्रीती रामटेके, पिंकी धांडे व नंदा इंगोले यांना सन्मानित केले. कार्यक्रमाच्या मुख्य अतिथी स्वाती पटले यांचाही संविधान उद्देशिका प्रदान करून विशेष सन्मान करण्यात आला. या प्रसंगी बबनराव गायकवाड यांनी महिला दिन हा सार्वजनिक जिवनातील विविध क्षेत्रात आर्थिक, सामाजिक, राजकीय, विज्ञान, शिक्षण आरोग्य या क्षेत्रात केलेल्या कर्तबगारीचा सन्मान करणे तर आहेच. महिलांनी देखील स्त्री-पुरुष समानतेकरिता स्वतः जागृत असले पाहिजे असा संदेश दिला.कार्यक्रमाला जिल्हा कार्याध्यक्ष गौरव आळणे यांनी महिलांना समतेचा व सन्मानाचा पाया उभारणाऱ्या ज्योतीबा - सावित्री आदर्श जोडीदार असल्याचे उदाहरणासह स्पष्ट केले. यावेळी शाखाध्यक्ष ताराचंद पखिडे, शाखा प्रधान सचिव विलास भालेराव व वच्छला गायकवाड, मोनाली डोंगरवार, उत्कर्ष बहुउद्देशीय संस्थेच्या सचिव संगीता आळणे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संचालन व आभार कविता यादव यांनी केले.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648